Sakarya'daki Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım Durumunun ve Beklentilerinin Belirlenmesi Projesi

Saha Araştırma Raporu

PROKED AKADEMİ

2/1/2014

Bu Rapor T.C. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'nın desteklediği "Sakarya'daki Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım Durumunun ve Beklentilerinin Belirlenmesi Projesi" kapsamında hazırlanmıştır. İçerik ile ilgili tek sorumluluk PROKED AKADEMİ'ye aittir ve T.C. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'nın görüşünü yansıtmaz.

www.prokedakademi.com
Olgunlar Cad. No:36 Kat 2 Kavaklıdere
Çankaya ANKARA
Tel: (0312) 419 4490
Faks: (0312) 419 4491

“En önemli hatalar; yanlış cevaplardan değil, yanlış soruların sorulmasından kaynaklanır.”

Peter DRUCKER

Lorem ipsum,

Dolor sit amet, consectetur adipisicing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Curabitur pretium tincidunt lacus. Nulla gravida orci a odio. Nullam varius, turpis et commodo pharetra, est eros bibendum elit, nec luctus magna felis sollicitudin mauris. Integer in mauris eu nibh euismod gravida. Duis ac tellus et risus vulputate vehicula. Donec lobortis risus a elit. Etiam tempor. Ut ullamcorper, ligula eu tempor congue, eros est euismod turpis, id tincidunt sapien risus a quam. Maecenas fermentum consequat mi. Donec fermentum. Pellentesque malesuada nulla a mi. Duis sapien sem, aliquet nec, commodo eget, consequat quis, neque. Aliquam faucibus, elit ut dictum aliquet, felis nisl adipiscing sapien, sed malesuada diam lacus eget erat. Cras mollis scelerisque nunc. Nullam arcu. Aliquam consequat. Curabitur augue lorem, dapibus quis, laoreet et, pretium ac, nisi. Aenean magna nisl, mollis quis, molestie eu, feugiat in, orci. In hac habitasse platea dictumst.

Fusce convallis, mauris imperdiet gravida bibendum, nisl turpis suscipit mauris, sed placerat ipsum urna sed risus. In convallis tellus a mauris. Curabitur non elit ut libero tristique sodales. Mauris a lacus. Donec mattis semper leo. In hac habitasse platea dictumst. Vivamus facilisis diam at odio. Mauris dictum, nisi eget consequat elementum, lacus ligula molestie metus, non feugiat orci magna ac sem. Donec turpis. Donec vitae metus. Morbi tristique neque eu mauris. Quisque gravida ipsum non sapien. Proin turpis lacus, scelerisque vitae, elementum at, lobortis ac, quam. Aliquam dictum eleifend risus. In hac habitasse platea dictumst. Etiam sit amet diam. Suspendisse odio. Suspendisse nunc. In semper bibendum libero.

Proin nonummy, lacus eget pulvinar lacinia, pede felis dignissim leo, vitae tristique magna lacus sit amet eros. Nullam ornare. Praesent odio ligula, dapibus sed, tincidunt eget, dictum ac, nibh. Nam quis lacus. Nunc eleifend molestie velit. Morbi lobortis quam eu velit. Donec euismod vestibulum massa. Donec non lectus. Aliquam commodo lacus sit amet nulla. Cras dignissim elit et augue. Nullam non diam. Pellentesque habitant morbi tristique senectus et netus et malesuada fames ac turpis egestas. In hac habitasse platea dictumst. Aenean vestibulum. Sed lobortis elit quis lectus. Nunc sed lacus at augue bibendum dapibus.

Dr. Fatih AKBULUT
Doğu Marmara Kalkınma Ajansı
Genel Sekreteri

Lorem ipsum,

Dolor sit amet, consectetur adipisicing elit, sed do eiusmod tempor incididunt ut labore et dolore magna aliqua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercitation ullamco laboris nisi ut aliquip ex ea commodo consequat. Duis aute irure dolor in reprehenderit in voluptate velit esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaecat cupidatat non proident, sunt in culpa qui officia deserunt mollit anim id est laborum.

Curabitur pretium tincidunt lacus. Nulla gravida orci a odio. Nullam varius, turpis et commodo pharetra, est eros bibendum elit, nec luctus magna felis sollicitudin mauris. Integer in mauris eu nibh euismod gravida. Duis ac tellus et risus vulputate vehicula. Donec lobortis risus a elit. Etiam tempor. Ut ullamcorper, ligula eu tempor congue, eros est euismod turpis, id tincidunt sapien risus a quam. Maecenas fermentum consequat mi. Donec fermentum. Pellentesque malesuada nulla a mi. Duis sapien sem, aliquet nec, commodo eget, consequat quis, neque. Aliquam faucibus, elit ut dictum aliquet, felis nisl adipiscing sapien, sed malesuada diam lacus eget erat. Cras mollis scelerisque nunc. Nullam arcu. Aliquam consequat. Curabitur augue lorem, dapibus quis, laoreet et, pretium ac, nisi. Aenean magna nisl, mollis quis, molestie eu, feugiat in, orci. In hac habitasse platea dictumst.

Fusce convallis, mauris imperdiet gravida bibendum, nisl turpis suscipit mauris, sed placerat ipsum urna sed risus. In convallis tellus a mauris. Curabitur non elit ut libero tristique sodales. Mauris a lacus. Donec mattis semper leo. In hac habitasse platea dictumst. Vivamus facilisis diam at odio. Mauris dictum, nisi eget consequat elementum, lacus ligula molestie metus, non feugiat orci magna ac sem. Donec turpis. Donec vitae metus. Morbi tristique neque eu mauris. Quisque gravida ipsum non sapien. Proin turpis lacus, scelerisque vitae, elementum at, lobortis ac, quam. Aliquam dictum eleifend risus. In hac habitasse platea dictumst. Etiam sit amet diam. Suspendisse odio. Suspendisse nunc. In semper bibendum libero.

Proin nonummy, lacus eget pulvinar lacinia, pede felis dignissim leo, vitae tristique magna lacus sit amet eros. Nullam ornare. Praesent odio ligula, dapibus sed, tincidunt eget, dictum ac, nibh. Nam quis lacus. Nunc eleifend molestie velit. Morbi lobortis quam eu velit. Donec euismod vestibulum massa. Donec non lectus. Aliquam commodo lacus sit amet nulla. Cras dignissim elit et augue. Nullam non diam. Pellentesque habitant morbi tristique senectus et netus et malesuada fames ac turpis egestas. In hac habitasse platea dictumst. Aenean vestibulum. Sed lobortis elit quis lectus. Nunc sed lacus at augue bibendum dapibus.

Yasemin BEŞKARDEŞLER
Alternatif Yaşam
Eğitim Kültür ve Çevre Derneği
Genel Sekreteri

Değerli Yöneticilerimiz,

PROKED AKADEMİ; özel sektör ve kamu sektöründe faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların, insan kaynaklarının geliştirilmesi ve kurumsal kapasitelerinin artırılması amacıyla çeşitli alanlarda eğitim ve danışmanlık hizmeti sunan yenilikçiliği ilke edinmiş bir kuruluştur.

PROKED AKADEMİ, sunduğu hizmetlerin tümünde yenilikçi yaklaşımlar benimsemiş ve aynı zamanda güvenilirlik ve kararlılığı ilke edinmiştir, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yönden dinamik yapıda bulunan bölgelerde sunulan hizmet kalitesini, görece az gelişmiş bölgelere de taşımayı başarmıştır. Her geçen gün büyüyen yapısı ile dikkat çekerek çok çeşitli alanlarda faaliyet gösteren iştirakçileri, 700'den fazla serbest ve dış uzmanları ile geniş bir yelpazede hizmetlerini sürdüren PROKED AKADEMİ sektördeki en geniş ağa sahiptir ve bu ağı her geçen gün genişletmektedir.

PROKED AKADEMİ, değişen ve gelişen Türkiye'nin, Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde ihtiyaç duyduğu; proje yönetimi, kurumsal ve beşeri sermayenin geliştirilmesi ve diğer teknik destek hizmetlerini başarı ile sunmaktadır.

Sahip olduğumuz dinamik ve esnek yapıyı korumak ve daha geniş bir yelpazeyle hizmet sunmak için hızla gelişmeye devam etmekteyiz. Bu doğrultuda daha geniş pazarlara ulaşmak yerine, öncelikle hizmet kalitemizi sektör standardı haline getirmeyi hedefliyoruz.

T.C. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'nın desteklediği "Sakarya'daki Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım Durumunun ve Beklentilerinin Belirlenmesi Projesi" kapsamında gerçekleştirilen bu raporun çalışmalarınıza ışık tutmasını umar, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

M. Melisa UYANKAYA
PROKED AKADEMİ
Genel Koordinatörü

İçindekiler

YÖNETİCİ ÖZETİ 1
KISALTMALAR 4
T.C. DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI 6
Kuruluş 6
Amaç 6
TEKNİK DESTEK PROGRAMI 7
Programın Amacı ve Öncelikleri 7
Uygulama Süresi 7
Kimler Başvurabilir? 7
Hangi Konularda Teknik Destek Sağlanabilir? 7
1. GİRİŞ 10
2. ARAŞTIRMA SÜRECİ 13
2.1.Araştırmanın Yöntemi 13
2.2. Araştırma Kimler Tarafından Yürütüldü? 13
2.3. Araştırma Kapsamına Giren Engelli Katılımcıların Seçimi 13
2.4. Saha Çalışması Hangi Ortamlarda Gerçekleştirildi? 14
2.5. Saha Çalışması Ne kadar Süre İçinde Gerçekleştirilmiştir? 14
3. BULGULAR 15
3.1. Sakarya İlindeki Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentilerinin Belirlenmesine İlişkin Bulgular 15
4. SONUÇ VE ÖNERİLER 44
4.1. Sonuçlar 44
4.2. Öneriler ve Hipotezlerin Geçerliliği 48
TABLOLAR 52
GRAFİKLER 53
KAYNAKÇA 56
EK 58

YÖNETİCİ ÖZETİ

Bu rapor; T.C. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'nın desteklediği "Sakarya'daki Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım Durumunun ve Beklentilerinin Belirlenmesi Projesi" kapsamında gerçekleştirilen saha araştırma çalışması sonuçlarının paylaşılması amacıyla hazırlanmıştır.

Bu rapor ile fiziksel engelli kadın katılımcılar için kentteki hayata katılımın önündeki problemleri tespit ederek onların "kentteki görünürlüklerini" arttırılmaya çalışılmaktadır. Araştırma sürecinde fiziksel engelli kadın katılımcıların, sorunlarını dile getirirken kentteki sosyal, kültürel, ekonomik hayata her yönüyle katılmak için büyük bir istek duydukları görülmüştür. Sakarya'daki fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında, 18- 46 yaş arasındaki 48 fiziksel engelli kadın katılımcıya uygulanan anket, mülakat ve saha çalışması kent içindeki kadınların sorunlarına dair önemli veriler sunmuştur.

Saha çalışması sonuçlarına bakarak 48 fiziksel engelli kadının başlıca sorun alanlarının çevre ve istihdam olduğu görülmektedir.

Katılımcıların %60'ı yolların engellilere uygun olmadığını düşünmektedir. Ayrıca kaldırımların ve toplu taşıma araçlarının kullanımda zorluk çektiklerini belirtmişlerdir. Mekânsal tasarımların (dış çevre) engelli kadınların yaşamlarını zorlaştırdığı görülmektedir.

İstihdam alanında ise katılımcıların ailelerinin %79 oranında engelli kadınların istihdam isteklerini onaylamaktadır. Araştırmamıza göre aileler, kadınların istihdamı önünde engel teşkil etmemektedir. Fiziksel engelli katılımcıların %77'si İŞKUR'a kayıtlı olmasına rağmen, çalışmamaktadır. Katılımcıların çalışmama nedenlerinin başında en yüksek oranda engellerine uygun iş bulamamaları gelmektedir. Katılımcılar, %56 oranında engelli istihdamına yönelik çalışmaları başarılı bulmamaktadır.

Fiziksel engelli kadın katılımcıların eğitim düzeyinin düşüklüğü dikkat çeken bir diğer önemli husustur. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%33'ü) ilkokul düzeyinde eğitim alırken %16'sı hiç eğitim almamıştır. 2010 yılında TÜİK'in engelliler üzerine yaptığı çalışmada da araştırmamızla örtüşen oranlar mevcuttur. TÜİK'in Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması'nda engelli veritabanına kayıtlı olan özürlü bireylerin eğitim

durumunda okuryazar olmayanların oranı erkeklerde %32.1 iken kadınlarda bu oran %54.9'dur. İlkokulu bitirenlerin oranı erkeklerde %26.3, kadınlarda %16.5'tir. Ortaokul ve dengi mezunların oranı erkeklerde %12.5, kadınlarda %71'dir. Lise ve daha üstü mezunlar erkeklerde %9.8, kadınlarda 4.7'dir. (TÜİK, 2010)

Çevresel ve istihdam sorunlarının dışında engelli olmayan kişilerin engellilere bakış açısının, engellileri rahatsız eden bir boyutu olduğu görülmektedir. Katılımcılar, topluluk içindeyken %83 oranında sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Sorunlardan en önemli iki tanesi: insanların acıma duygusu ile yaklaşması ve uzun süreli bakışlardır. Bu verilere göre, engelli katılımcıların dışında engelli olmayan bireylere yönelik eğitimlerin gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Yapılan mülakatlarda katılımcılara, *sivil toplum, kamu ve özel kuruluşlardan beklentilerini* sorduğumuzda katılımcıların "maneviyat" kelimesini yoğun bir şekilde kullandığı gmrülmüştür. Özellikle "birebir görüşmelere" önem verdiklerini, "kapılarının çalınmasını" beklediklerini söyleyen kişiler, katılımcılar arasında çoğunluktadır. Katılımcılar, yardım amaçlı yaklaşımlardan çok (cevap veren 38 kişi içinden %29) istihdam, sağlık, sosyal konularda bilgilendirme ve bu konular üzerine çalışmalar yapılmasını beklemektedir

KISALTMALAR

DİE **:** Devlet İstatistik Enstitüsü

İŞKUR **:** Türkiye İş Kurumu

MARKA **:** T.C Doğu Marmara Kalkınma Ajansı

TÜİK **:** Türkiye İstatistik Kurumu

T.C. DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI

Kuruluş

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı, 5449 sayılı Kalakınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordnasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun'a dayanarak 14 Temmuz 2009 tarih ve 2009/15236 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kurulmuştur.

Amaç

Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova illerinden oluşan TR42 Düzey Bölgesi'nde kamu kesimi, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliğini geliştirmek, kaynakları etkin ve yerinde kullanarak yerel potansiyeli harekete geçirmek, proje ve faaliyetlere sağlanacak mali ve teknik destekler ile kurum ve kuruluşların proje üretme, ve yönetme kapasitesini geliştirmek, bmlgenin yatırım imkanlarını iç ve dış yatırımcılara tanıtmak suretiyle bmlgenin, ulusal kalkına planı ve programlarında öngmrülen ilke ve politikalar çerçevesinde rekabet gücünü artırma, ekonomik ve sosyal kalkınmasını gerçekleştirmek ve sürekli kılmaktır.

TEKNİK DESTEK PROGRAMI

Programın Amacı ve Öncelikleri

Teknik Destek Programı'nın **genel amacı**; TR 42 Düzey 2 Bölgesinde faaliyet gösteren yerel aktörlerin bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek; ancak kurumsal kapasite eksikliği nedeniyle hazırlık ve uygulama aşamalarında sıkıntı ile karşılaşılan çalışmalarına destek sağlamaktır.

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı tarafından sağlanan teknik desteğin **öncelikleri** şunlardır:

- Planlama, modelleme ve kestirim çalışmaları,
- Ulusal ve bölgesel plan/programları uygulama, destekleme ve geliştirmeye yönelik çalışmalar,
- Yerel ve bölgesel kalkınmaya katkıda bulunabilecek diğer çalışmalar

Uygulama Süresi

Azami proje uygulama süresi **1 aydır.**

Kimler Başvurabilir?

Teknik Destek Programı kapsamında uygun Başvuru Sahipleri şunlardır:

- Yerel Yönetimler ve Mahalli İdare Birlikleri
- Kamu Kurum ve Kuruluşları
- Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları
- Sivil Toplum kuruluşları
- Organize Sanayi Bölgeleri
- Küçük Sanayi Siteleri
- Teknoparklar
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri
- Endüstri Bölgeleri
- İş Geliştirme Bölgeleri
- Birlikler ve Kooperatifler
- Ve tüm bu kurum ve kuruluşların kurduğu veya ortağı olduğu işletmeler

Hangi Konularda Teknik Destek Sağlanabilir?

Teknik Destek Programı kapsamında aşağıda belirtilen alanlarda destek sağlanabilir:

- Program ve proje hazırlanmasına katkı sağlama,
- Lobi faaliyetleri ve uluslararası ilişkiler kurma gibi kurumsal nitelikli ve kapasite geliştirici faaliyetler için;
- Eğitim ve Danışmanlık şeklinde teknik destek sağlar.

1. GİRİŞ

Sakarya'daki fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri konulu araştırmanın amacı; engelli kadınların kent yaşamında görünür olmaları için ne gibi sorunları olduğunu tespit etmek ve çeşitli kurum ve kuruluşlardan beklentilerin neler olduğunu bulmaya çalışmaktır. 18-46 yaş arasındaki 48 engelli kadın katılımcıya uygulanan anket, mülakat ve saha çalışması kent içindeki kadınların sorunlarına dair öneriler geliştirebilmesine katkı sağlamıştır. Çalışma içinde "özürlü" kavramı yerine "engelli" kavramının kullanımı tercih edilmiştir. Bu tercih, gerçekleştirilen çalışmanın ana ekseniyle uyum içindedir. "Kent" ve "engelli" kavramları birbirlerinin tarihsel şemasında kesişen noktalara sahiptir. Türkiye'de 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren engellilere yönelik uygulamaların arttığı görülmektedir. 1997 yılında Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın kurulması, 1999 yılında ilk Özürlüler Şurası'nın toplanması ve 2005 yılında "Özürlüler Kanunu" olarak bilinen yasal düzenlemelerin yapılması engellilere yönelik politikalardaki artışı ve yoğunlaşmayı göstermektedir (2010). Engellilere yönelik çalışmaların yoğunlaşmasıyla birlikte "Özürlü" kavramından kopuş gerçekleşmiştir. Engellilik çalışmalarının "tıbbi model" den ayrılarak "sosyal modele" doğru kayması kullanılan terimlerin de değişmesine sebep olmuştur. "Tıbbi model" özürlülere daha çok "patolojik" tedavi edilmesi gereken, özrün sadece tıbbi yanını ele alan bir yaklaşımken, "sosyal model" engelli kişinin bulunduğu kültür, toplumsal koşullara göre politikalarını belirler. Çalışmada "tıbbi" ya da "sosyal modelin" hangisinin tercih edildiğinden ziyade, çalışmada *engelli* kavramının neden tercih edildiğini açıklamak için bu iki modelin varlığından bahsedilmiştir. Çünkü engelli kavramı "sosyal modele" daha yakın bir perspektif sunmaktadır. Engellik çalışmalarını "sosyal model" ile birlikte ele alan kurumlardan bazıları; Birleşmiş Milletler, Dünya Sağlık Örgütü'dür

Dünya Sağlık Örgütü'nün engelliler üzerine yaptığı çalışmalarda da sosyal model ele anımıştır.[1] Ayrıca Türkiye'de yaklaşımın "sosyal modele" doğru kaymasının göstergelerinden biri olan kanun değişikliği şudur: 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı 1. maddesiyle "özürlülük" ibareleri "engellilik" olarak değiştirilmiştir (2005).

[1] Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi Türkiye tarafından imzalanan 50 maddelik hükümler http://www.eyh.gov.tr/upload/Node/8137/files/bm_engellihaklarisozlesmesi.pdf içermektedir. Engellilere karşı ayrımcılığı ortadan kaldırmak ve onların yaşam standartlarını yükseltmek gibi yükümlülükler getirmiştir.
Bkz: http://www.eyh.gov.tr/upload/Node/8137/files/bm_engellihaklarisozlesmesi.pdf

İsmail Tufan[2]'a göre, fiziksel çevrenin türü bir insanın engelli kabul edilip edilmeyeceğini belirler. Örneğin, konuşma engelli bir kişi için sokakta hareket etmek bir engel teşkil etmezken, tekerlekli sandalyedeki bir kişi için fiziki çevre, kişinin engellilik türü dikkate alınarak tasarlanmadığından, bu kişi "engellilik" tanımı içine girebilir. (2006) Tabi ki konuşma engelli, görme engelli kişiler için ayrı sorunlar mevcuttur.

Engelli kavramı her şeyden önce sorunlara "çözüm" sunmayı kolaylaştıran bir kavramdır. Dünya Engelliler Vakfı'nın Engelsiz Şehir Planlaması Bilgilendirme Raporu (2010) kentte çok fazla engelli ile karşılaşmama nedenlerini açıklamıştır. Engellilerin dış mekân kullanımından yardım almadan yararlanmalarının mümkün olmadığı belirtilmiştir. Rapora göre başlıca engellilik sorunları: Rehabilitasyon, Engellinin aile-özel yaşamı, Ulaşım-Fiziksel Çevre ve Konuttur. (2010)

Engelli kadınların kendi gereksinimlerini ifade etme, seslerini duyurma, karar alma süreçlerine aktif ve eşit derecede katılmaları için onları destekleyecek ve güçlendirecek her alanda sosyal politika ve düzenlemelere gereksinimleri vardır. Sadece eğitim ve istihdam verilerini incelediğimizde kadınların erkek engellilerden daha düşük oranlarda hizmet aldıkları görülmektedir. 2010 yılı TÜİK'in Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması'nda Kentte özürlü kadın oranının %41.4 olduğu belirtilmektedir. Veritabanına kayıtlı olan özürlü bireylerin eğitim durumunda okuryazar olmayanların oranı erkeklerde %32.1 iken kadınlarda bu oran %54.9'dur. İlkokulu bitirenlerin oranı erkeklerde %26.3, kadınlarda %16.5'tir. Ortaokul ve dengi mezunların oranı erkeklerde %12.5, kadınlarda %71'dir. Lise ve daha üstü mezunlar erkeklerde %9.8, kadınlarda 4.7'dir. (TÜİK, 2010). DİE, 2002 verilerine göre istihdam eden engellilerin %82.6'sı erkek, %17.4'ü kadındır. İşgücüne katılmayan nüfusun %68'ini engelli kadınlar oluşturmaktadır. Bu veriler kentte "engelli kadın" olarak varlık gösterebilmek, "görünür olabilmek" için istihdam, eğitim, çevre, aile gibi sorunları birlikte, iç içe düşünmemiz gerektiğini göstermektedir. Çalışmada bu amaçla her sorun alanını kapsayıcı sorular sorulmuştur.

Araştırmadaki hipotezlerimiz:

1. Sakarya'daki fiziksel engelli kadınların "engelleri" kent yaşamına katılmalarının önünde sorun teşkil etmez.

[2] Prof. Dr. İsmail TUFAN, Akdeniz Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Gerontoloji Bölüm Başkanı

2. Sakarya'daki kent yaşamı her alanda fiziksel engelli kadınlar için "pozitif ayrımcılık" uygular.

2. ARAŞTIRMA SÜRECİ

2.1.Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel ve nicel araştırma tekniği kullanılmıştır. Araştırma, teorik bilgi ve betimsel araştırmaya dayalı anket yöntemi kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırmada 48 kişiden oluşan örneklem grubuna 45 sorudan oluşan anket formu uygulanmıştır. Sorular örneklem grubunun hassasiyetleri dikkate alınarak uygun, sade ve anlaşılır bir dil kullanılarak hazırlanmıştır. Fiziksel engelli kadınların kendilerini özgürce ifade edebilmeleri amacıyla açık uçlu sorulara yer verilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket formları SPSS istatistik programına aktarılmıştır. Toplanan veriler SPSS for Windows 18 paket programıyla analiz edilmiş istatistiksel teknikler içinden frekans, yüzde, aritmetik ortalama kullanılarak çözümlenmiştir. Ayrıca nitel araştırma yöntemi içinde saha gözlem ve notları, görsel öğeler (katılımcıların izniyle) araştırmada kullanılmıştır.

2.2. Araştırma Kimler Tarafından Yürütüldü?

Bu çalışma; Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA) tarafından yürütülen 2013 yılı Teknik Destek Programı kapsamında desteklenmeye hak kazanan Alternatif Yaşam Eğitim Kültür ve Çevre Derneği'nin başavuru sahibi olduğu "Sakarya'daki Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım Durumunun ve Beklentilerinin Belirlenmesi" projesi kapsamında gerçekleşmiştir. Projenin ortakları Sakarya Büyükşehir Belediyesi ve Sakarya Kent Konseyi Kadın Meclisi'dir. MARKA tarafından satın alımı gerçekleştirilen saha araştırması ve rapor hazırlanması hizmeti PROKED AKADEMİ tarafından sunulmuştur. Saha araştırmasını, anket formlarının uygulanması ve raporlaştırılmasını PROKED AKADEMİ'ye bağlı Sosyolog Selda Tunç ve PROKED AKADEMİ'de görevli dört uzman tarafından yürütmüştür.

2.3. Araştırma Kapsamına Giren Engelli Katılımcıların Seçimi

Bu araştırma kapsamında 48 fiziksel engelli kadına anket uygulanmıştır. Araştırma kapsamına giren 18- 46 yaş aralığındaki fiziksel engelli kadınların yer aldığı kayıtlar Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nden alınmıştır. Kayıtlardaki başlangıçtaki rakam 209 dur. Fakat 18- 46 yaş aralığı, süreğen ve zihinsel engellilerin kapsam dışı tutulması, kayıtlardaki adres, telefon, doğum tarihi gibi verilerin yetersizliği, adres değişiklikleri sonucunda örneklem grubumuz 48 olarak değişmiştir.

2.4. Saha Çalışması Hangi Ortamlarda Gerçekleştirildi?

Saha çalışması uygulaması, adreslerdeki fiziksel engelli kadınlara tek tek ulaşılarak yüz yüze yapılmıştır. Adres değişikliğinden dolayı farklı yerlere taşınan kişilere telefonla ulaşılarak anket yapılmıştır. Ayrıca ankete katılmak istemeyen kadınların yakınlarıyla konuşulmuş, saha notları tutulmuş ve yakınlarına anket uygulanmıştır.

2.5. Saha Çalışması Ne kadar Süre İçinde Gerçekleştirilmiştir?

Fiziksel engelli kadınlara uzmanlar tarafından gerçekleştirilen telefonla anket uygulanması 10 gün sürmüştür. Katılımcılardan uygun saatler ve meşguliyet düzeyleri göz önüne alınarak randevu ile anket uygulanmıştır. Adreslere gidilmeden önce telefonla bilgi verilmeye çalışılmıştır; fakat adres değişiklikleri bu sürecin kısmen de olsa aksamasına neden olmuştur.

3. BULGULAR

3.1. Sakarya İlindeki Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentilerinin Belirlenmesine İlişkin Bulgular

Sakarya ili fiziksel engelli kadınların kent yaşamana katılım ve beklentisi araştırmasına katılan 48 fiziksel engelli kadına anket uygulanmış ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1'de fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasına katılan bireylerin ilçelere göre dağılımı incelenmektedir. Tabloya baktığımızda Adapazarı merkezden 25 katılımcı (%52.1), Arifiye 1 katılımcı (%2.1), Erenler 1 katılımcı (%2.1), Ferizli 1 katılımcı (%2.1), Karapürçek 1 katılımcı (%2.1), Kocaali 1 katılımcı (%2.1), Korucuk 1 katılımcı (% 2.1), Pamukova 1 katılımcı (% 2.1), Yazlık 1 katılımcı (%2.1), Geyve 3 katılımcı (%6.3), Akyazı 2 katılımcı (%4.2), Güneşler 2 katılımcı (%4.2), Hendek 2 katılımcı (%4.2), Karasu 2 katılımcı (%4.2), Serdivan 4 katılımcı (%8.3) ile temsil görmüştür. Toplam 48 katılımcı değerlendirmeye katılmıştır.

Tablo 1: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırmasına katılan kadınların ilçelere göre dağılımı

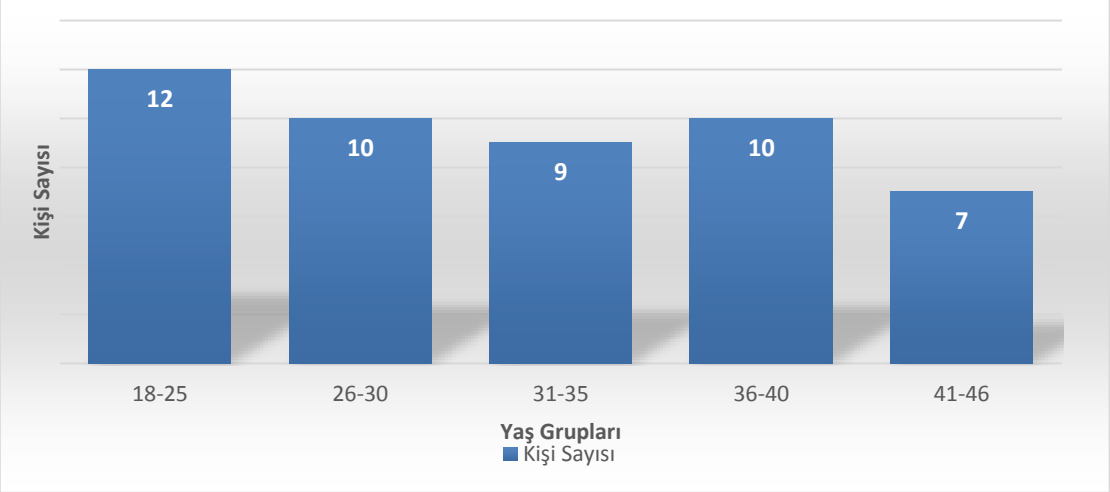
	Sayı(f)	Yüzde(%)	Yığmalı Yüzde(%)
Adapazarı Merkez	25	52,1	52,1
Akyazı	2	4,2	56,3
Arifiye	1	2,1	58,3
Erenler	1	2,1	60,4
Ferizli	1	2,1	62,5
Geyve	3	6,3	68,8
Güneşler	2	4,2	72,9
Hendek	2	4,2	77,1
Karapürçek	1	2,1	79,2
Karasu	2	4,2	83,3
Kocaali	1	2,1	85,4
Korucuk	1	2,1	87,5
Pamukova	1	2,1	89,6
Serdivan	4	8,3	97,9
Yazlık	1	2,1	100,0
Toplam	48	100,0	

Tablo 2: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırmasına katılan kadınların mahallerlere göre dağılımı

	Sayı(f)	Yüzde(%)	Yığmalı Yüzde(%)
3034 Mahallesi	1	2,1	2,1
Adatepe Mahallesi	1	2,1	4,2
Ağlar Mahallesi	1	2,1	6,3
Akarsu Mahallesi	1	2,1	8,3
Arabacıalanı Mahallesi	1	2,1	10,4
Bağlar Mahallesi	1	2,1	12,5
Bahçelievler Mahallesi	1	2,1	14,6
Başköprü Mahallesi	2	4,2	18,8
Başpınar Mahallesi	1	2,1	20,8
Cumhuriyet Mahallesi	1	2,1	22,9
Çakıroğlu Mahallesi	1	2,1	25,0
Çamyolu Mahallesi	1	2,1	27,1
Dereboğazı Mahallesi	1	2,1	29,2
Devlet Mahallesi	1	2,1	31,3
Dilmen Mahallesi	1	2,1	33,3
Durmuşlar Samanpazarı	1	2,1	35,4
Erenler Mahallesi	1	2,1	37,5
Güneşler Mahallesi	2	4,2	41,7
Hızırtepe Mahallesi	1	2,1	43,8
Hüseyinşeh Mahallesi	1	2,1	45,8
Karacaören Mahallesi	1	2,1	47,9
Karaman Mahallesi	2	4,2	52,1
Karasu Mahallesi	2	4,2	56,3
Kemalpaşa Mahallesi	1	2,1	58,3
Korucuk Mahallesi	2	4,2	62,5
Köprübaşı Mahallesi	1	2,1	64,6
Manavpınar Mahallesi	1	2,1	66,7
Manolya Mahallesi	1	2,1	68,8
Merkez	2	4,2	72,9
Okul Mahallesi	1	2,1	75,0
Rüstemler Mahallesi	1	2,1	77,1
Sakarya Mahallesi	1	2,1	79,2
Tepecikler Mahallesi	1	2,1	81,3
Tepekum Mahallesi	1	2,1	83,3
Tığcılar Mahallesi	1	2,1	85,4
Yağcılar Mahallesi	1	2,1	87,5
Yenidoğan Mahallesi	2	4,2	91,7
Yenigün Mahallesi	2	4,2	95,8
Yenimahalle	1	2,1	97,9
Yüksel Mahallesi	1	2,1	100,0
Toplam	48	100,0	

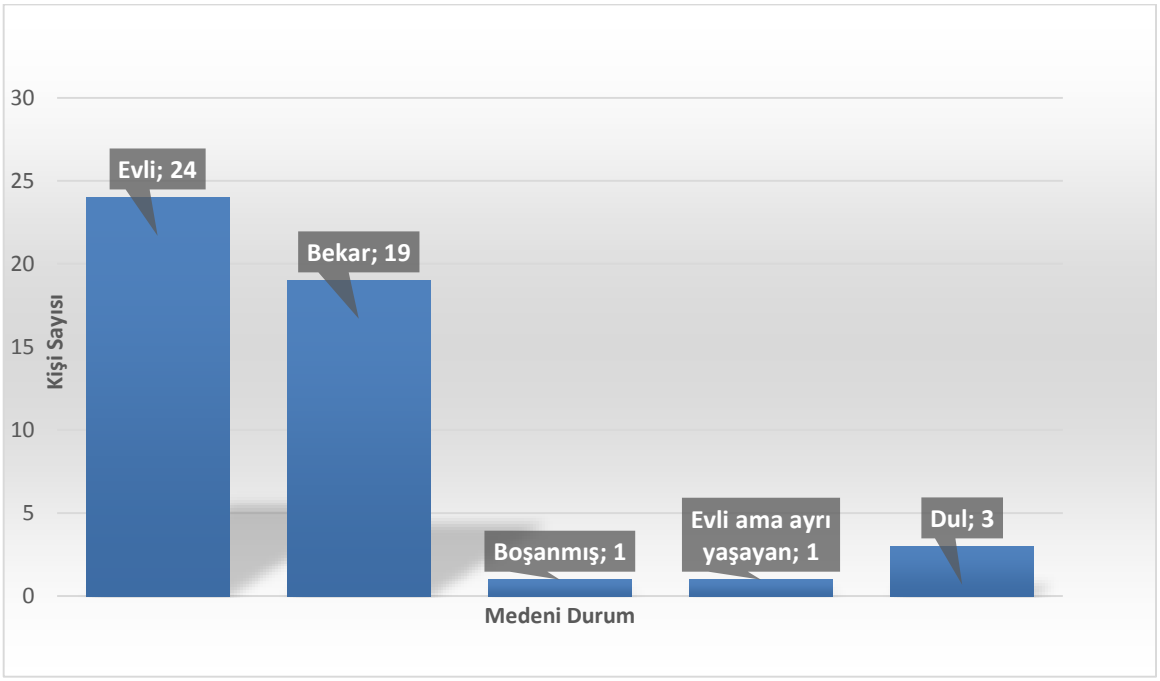
Tablo 2'de fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasına katılan bireylerin mahallelere göre dağılımı incelenmektedir. Tabloya baktığımızda 3034 mahallesi 1 katılımcı %2.1, Adatepe mahallesi 1 katılımcı %2.1, Ağlar mahallesi 1 katılımcı %2.1, Akarsu mahallesi 1 katılımcı %2.1, Arabacıalanı mahallesi 1 katılımcı %2.1, Bağlar mahallesi 1 katılımcı %2.1, Bahçelievler mahallesi 1 katılımcı %2.1, Başköprü mahallesi 2 katılımcı %4.2, Başpınar mahallesi 1 katılımcı %2.1, Cumhuriyet mahallesi 1 katılımcı %2.1, Çakıroğlu mahallesi 1 katılımcı %2.1, Çamyolu mahallesi 1 katılımcı %2.1, Dereboğazı mahallesi 1 katılımcı %2.1, Devlet mahallesi 1 katılımcı %2.1, Dilmen mahallesi 1 katılımcı %2.1, Durmuşlar Samanpazarı Mahallesi 1 katılımcı %2.1, Erenler Mahallesi 1 katılımcı %2.1, Güneşler mahallesi 2 katılımcı 4.2, Hızırtepe mahallesi 1 katılımcı %2.1, Hüseyinşeh mahallesi 1 katılımcı %2.1, Karacaören mahallesi 1 katılımcı %2.1, Karaman mahallesi 2 katılımcı %4.2, Karasu mahallesi 2 katılımcı %4.2, Kemalpaşa mahallesi 1 katılımcı %2.1, Korucuk mahallesi 2 katılımcı % 4.2, Köprübaşı mahallesi 1 katılımcı %2.1, Manavpınar mahallesi 1 katılımcı %2.1, Manolya mahallesi 1 katılımcı %2.1, Merkez mahallesi 2 katılımcı %4.2, Okul mahallesi 1 katılımcı %2.1, Rüstemler mahallesi 1 katılımcı %2.1, Sakarya mahallesi 1 katılımcı %2.1, Tepecikler mahallesi 1 katılımcı %2.1, Tepekum mahallesi 1 katılımcı %2.1, Tığcılar mahallesi 1 katılımcı %2.1, Yağcılar mahallesi 1 katılımcı %2.1, Yenidoğan mahallesi 2 katılımcı %4.2. Yenigün mahallesi 2 katılımcı %4.2, Yenimahalle 1 katılımcı %2.1, Yüksel mahallesi 1 katılımcı %2.13 ile temsil görmüştür. Toplam 48 katılımcı değerlendirmeye katılmıştır.

Grafik 1: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların yaş dağılımı

Grafik 1'de fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasına katılan bireylerin yaşa göre dağılımı incelenmektedir. Grafik 1'e baktığımızda 18-25 yaşında 10 katılımcı, 26-30 yaşında 10 katılımcı. 31-35 yaşında 9 katılımcı, 36-40 yaşında 10 katılımcı ve 41-46 yaşında da 7 katılımcı olmak üzere toplam 48 katılımcı değerlendirmeye katılmıştır. Grafik 2'de ise Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların medeni durum dağılımı görülmektedir.

Grafik 2: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların medeni durumları

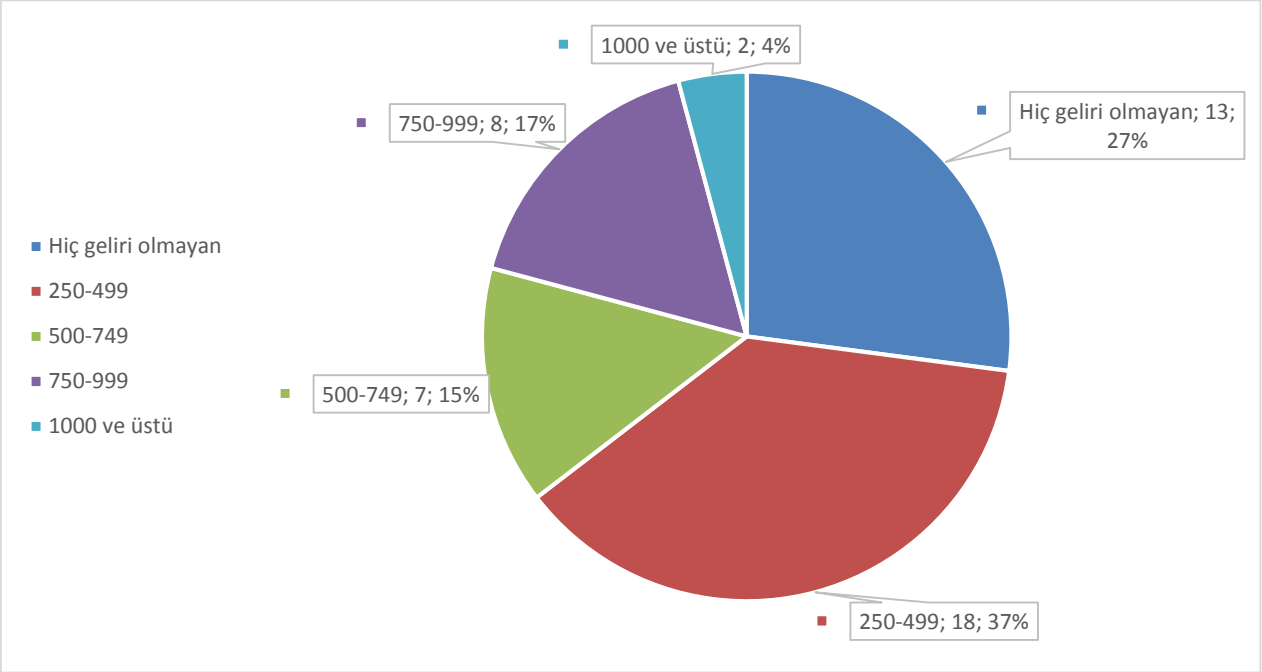

Grafik 2'ye baktığımızda Evli 24 kadın katılımcı %50, Bekar 19 kadın katılımcı %36.9, boşanmış 1 kadın katılımcı %2.1, Evli ama ayrı yaşayan 1 kadın katılımcı %2.1, Dul 3 kadın katılımcı %6.3 olduğunu görülmektedir.

Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınlardan 23'ü en az bir çocuk sahibi iken 25'inin hiçbir çocuğu bulunmamaktadır. Örneklemimizde çocuk sahibi olmayan kadınların çocuk sahibi olan kadınlardan sayıca fazla olduğunu görülmektedir.

Katılımcıların aylık gelir durumu incelendiğinde ise sadece 2 katılımcının 1000 TL üzerinde geliri olduğu görülmektedir. Grafik 3'te katılımcıların aylık gelir gruplarına göre dağılımı görünmektedir.

Grafik 3: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların gelir gruplarına göre dağılımı

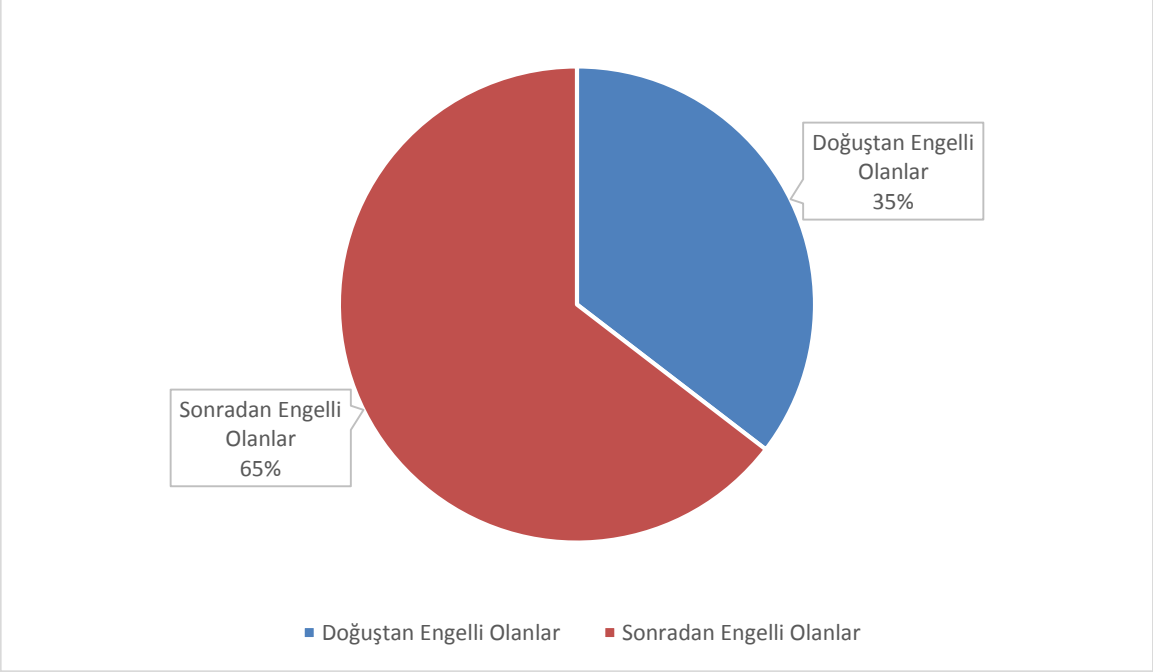
Tablo 3:Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların eğitim durumuna göre dağılımı

	Sayı(f)	Yüzde(%)	Yığmalı Yüzde(%)
İlkokul	16	33,3	33,3
Ortaokul	6	12,5	45,8
Lise	15	31,3	77,1
Ön lisans	2	4,2	81,3
Lisans	1	2,1	83,3
Eğitim almamış	8	16,7	100,0
Toplam	48	100,0	

Tablo 3'e baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında kadınların eğitim durumuna göre dağılımı incelenmektedir. İlkokul mezunu katılımcılar 16 kişi ile %33.3, Ortaokul mezunu katılımcılar 6 kişi ile %12.5, Lise mezunu katılımcılar 15 kişi ile %31.3, ön lisans mezunu katılımcılar 2 kişi ile

%4.2, lisans mezunu katılımcılar 1 kişi ile %2.1, Hiç eğitim almayan katılımcılar 8 kişi ile %16.7'dir.

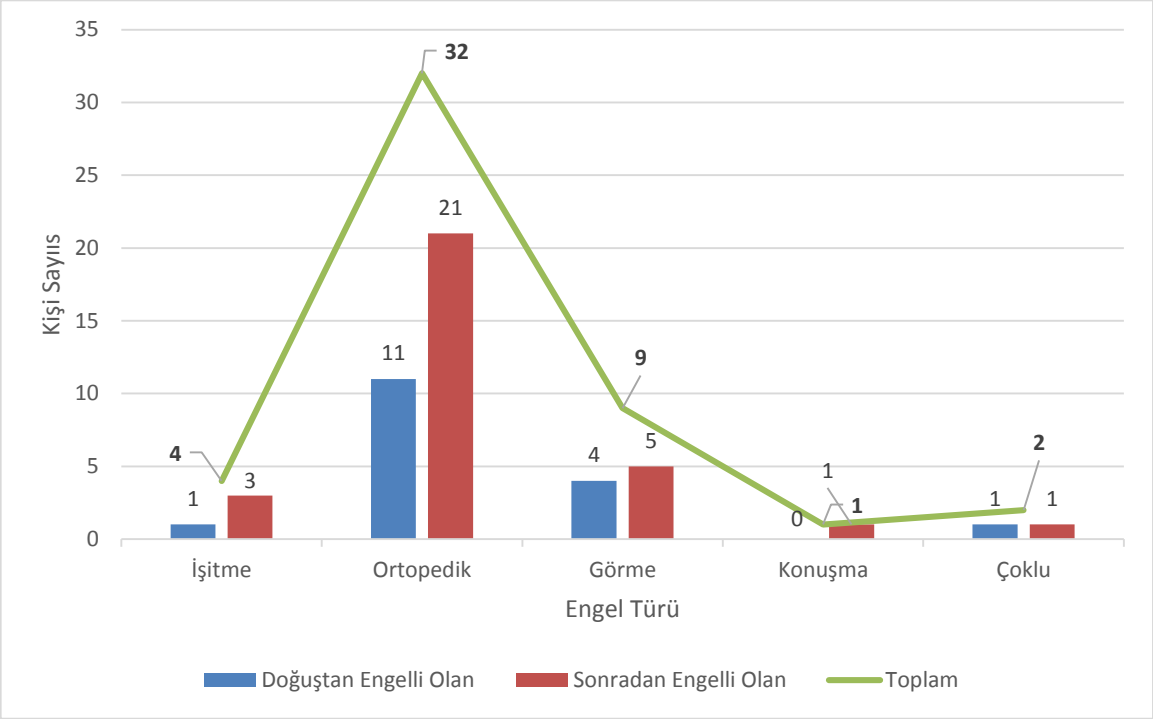
Grafik 4: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların engel durumunun doğuştan olup olmadığına göre dağılımı

Grafik 4'te Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların engel durumunun doğuştan olup olmadığına göre dağılımı incelendiğinde 17 katılımcının engeleninin doğuştan olduğu, 31 katılımcının ise doğuştan olmadığı görülmektedir.

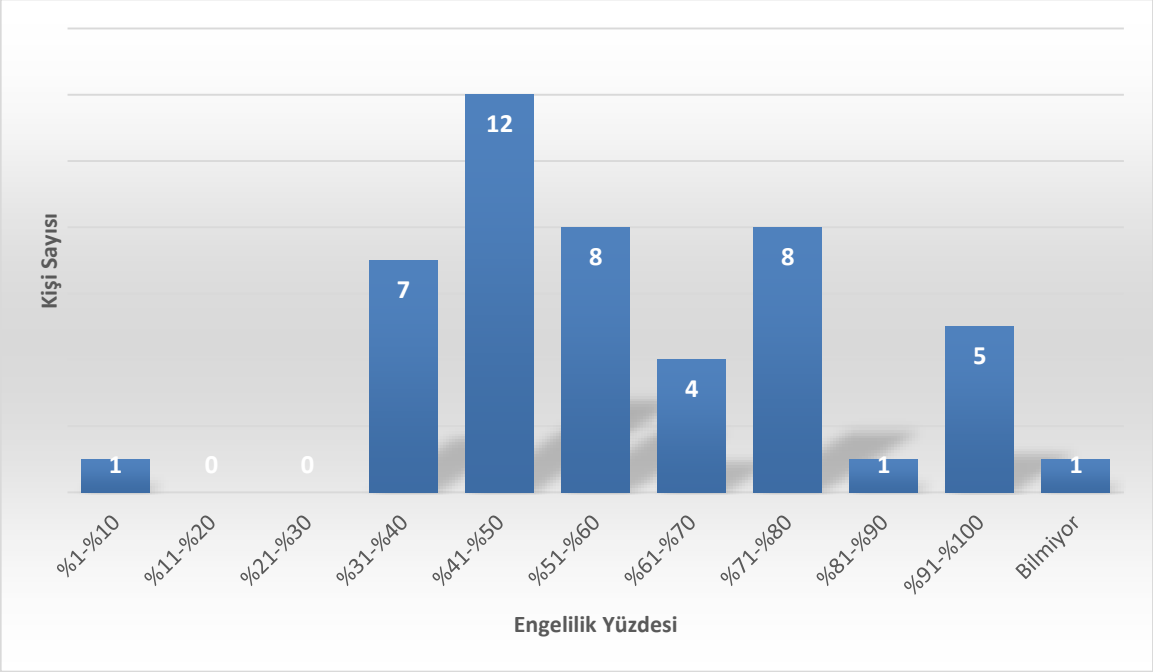
Grafik 5'te ise katılımcıların engel durumunun türüne ve engelinin doğuştan olup olmadığına ilişkin bilgiler sunulmuştur. Grafik incelendiğinde işitme engelli katılımcılar 4 kişi ile %8.3, ortopedik engelli katılımcılar 32 kişi ile %66.7, görme engelli katılımcılar 9 kişi ile %18.8, konuşma engelli katılımcılar 1 kişi ile %2.1, çoklu engelli katılımcılar 2 kişi ile %4.2'dir. Toplam 48 katılımcı değerlendirmeye katılmıştır.

Grafik 5: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların engel durumunun türüne ve engelin doğuştan olup olmamasına göre dağılımı

Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırmasına katılan kadınların engellilik yüzdesine göre dağılımı Grafik 6'da gösterilmiştir.

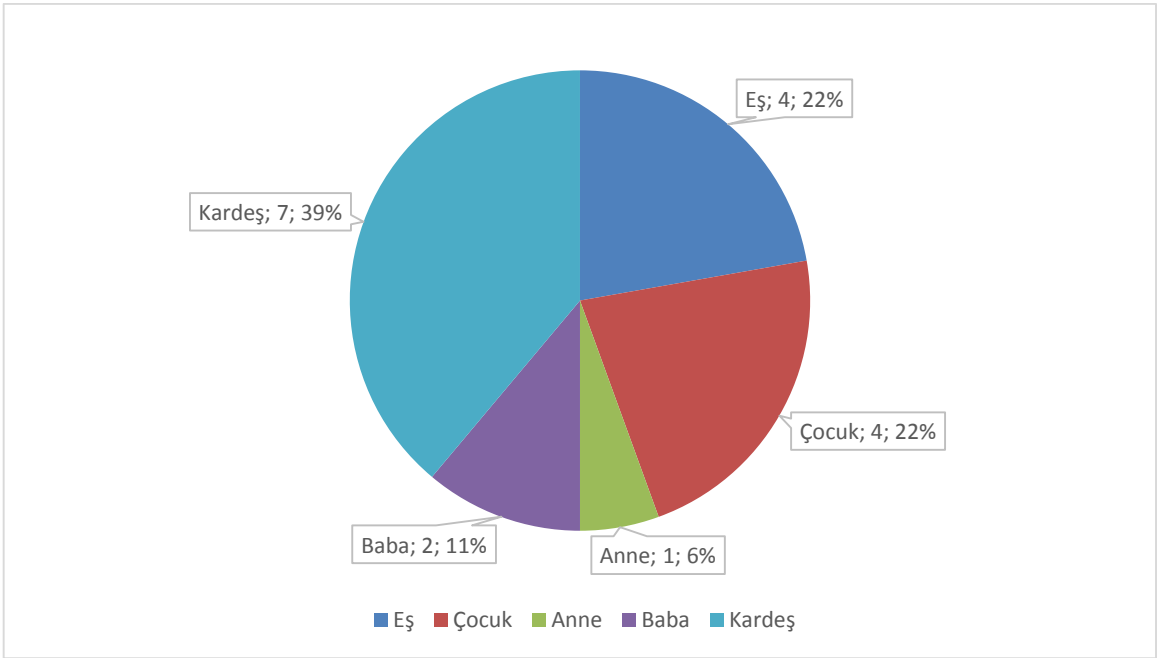
Grafik 6: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırmasına katılan kadınların engellilik yüzdesine göre dağılımı

Grafik 6'da belirtilen verilerin detayları şu şekildedir: *%40* engeli olan katılımcılar 7 kişi ile %14.6; *%42* engeli olan katılımcılar 2 kişi ile %4.2; *%43* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%45* engeli olan katılımcılar 2 kişi ile %4.2; *%47* engeli olan katılımcılar 2 kişi ile %4.2; *%48* engeli olan katılımcılar 2 kişi ile %4.2; *%49* engeli olan katılımcılar 2 kişi ile %4.2; *%5* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%50* engeli olan katılımcılar 2 kişi ile %4.2; *%52* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%53* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%55* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%56* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%60* engeli olan katılımcılar 4 kişi ile %8.3; *%65* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%66* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%68* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%70* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%74* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1, *%75* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%76* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%80* engeli olan katılımcılar 5 kişi ile %10.4; *%88* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%90* engeli olan katılımcılar 3 kişi ile %6.3; *%94* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; *%95* engeli olan katılımcı 1 kişi ile %2.1; engel yüzdesini *bilmeyen katılımcı* 1 kişi ile %2.1'dir.

Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların ailelerindeki diğer engelli kişilerin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Bu soruya 18 kişi (%37,5) kişi "Evet" yanıtını verirken 30 kişi (%62,5) ise "Hayır" yanıtını vermiştir. Ailesinde engelli kişi bulunan katılımcılardan ailerindeki diğer engelli fertlerin kimler olduğu da sorulmuştur. Bu soruya ilişkin dağılım Grafik 7'de gösterilmiştir.

Grafik 7: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların ailelerindeki diğer engelli fertlerin kimler olduğuna ilişkin dağılım

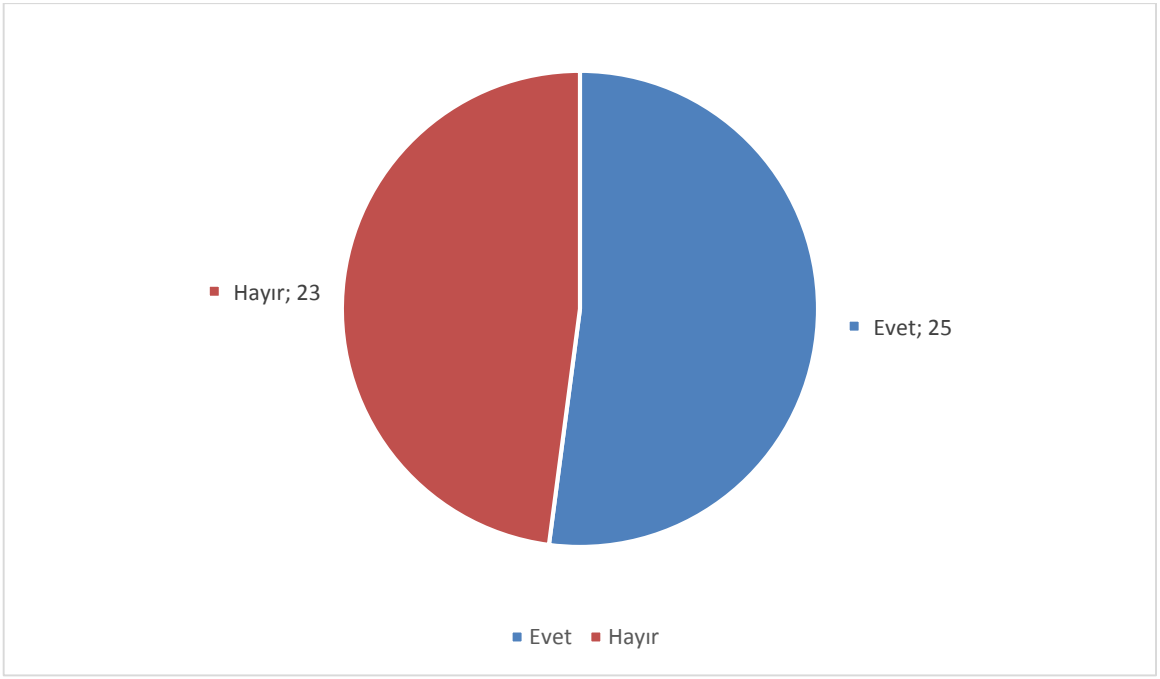

Bu verilere göre, katımcılardan 4 kişi Eş diyerek %8.3, katılımcılardan 4 kişi Çocuk diyerek %8.3, katılımcılardan 1 kişi Anne diyerek %2.1, katılımcılardan 2 kişi Baba diyerek %4.2, katılımcılardan 7 kişi Kardeş diyerek %14.6 oranında veriler tabloda incelenmiştir. 30 kişinin ailesinde ise başka engelli bulunmamaktadır.

Fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların evde bakım hizmeti alıp almadıkları da sorulmuş, ve bu soruya 7 kişi "Evet**",** 41 kişi ise "Hayır" yanıtını vermiştir.

Grafik 8'de ise katılımcılarının engelinin kendileri tarafından nasıl algılandığına ilişkin "Engeleniz sizi dğerlerine göre şanssız yapar mı?" sorusuna verlen yanıtların dağılımı görümektedir.

Grafik 8: Katılımcılarının engelinin kendileri tarafından nasıl algılandığına ilişkin "Engeleniz sizi dğerlerine göre şanssız yapar mı?" sorusuna verlen yanıtların dağılımı

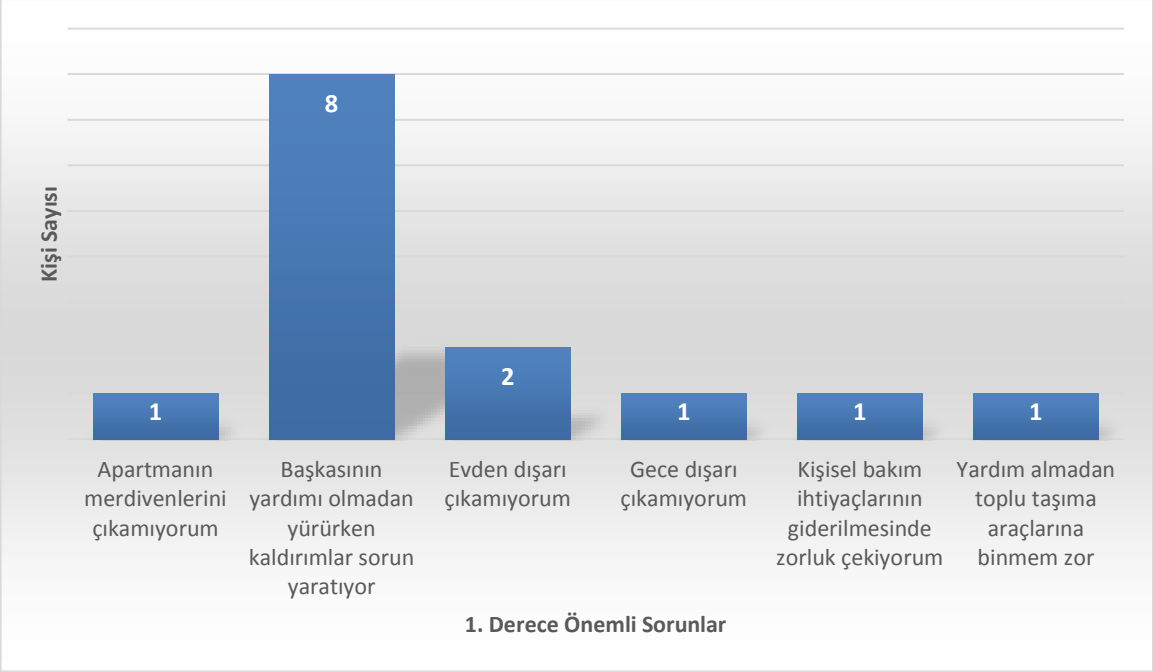

Engelinin diğer insanlara göre kendisini şanssız bir konuma soktuğunu söyleyerek "**Evet"** diyenler 25 kişi ile %52.1; engelini diğer kişilere göre şanssızlık olarak görmeyerek "**Hayır"** diyen 23 kişi ile %47.9'dur. Toplam 48 katılımcı değerlendirmeye katılmıştır.

Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırmasına katılan kadınların başkasının yardımı olmadan günlük ihtiyaç karşılama durumları da sorulmuş, 33 katılımcı günlük ihtiyaçlarını kendi başlarına karşılayabildilerini, 15 katılımcı ise karşılayamadığını belirtmiştir. Günlük ihtiyaçlarını başkalarının yardımı

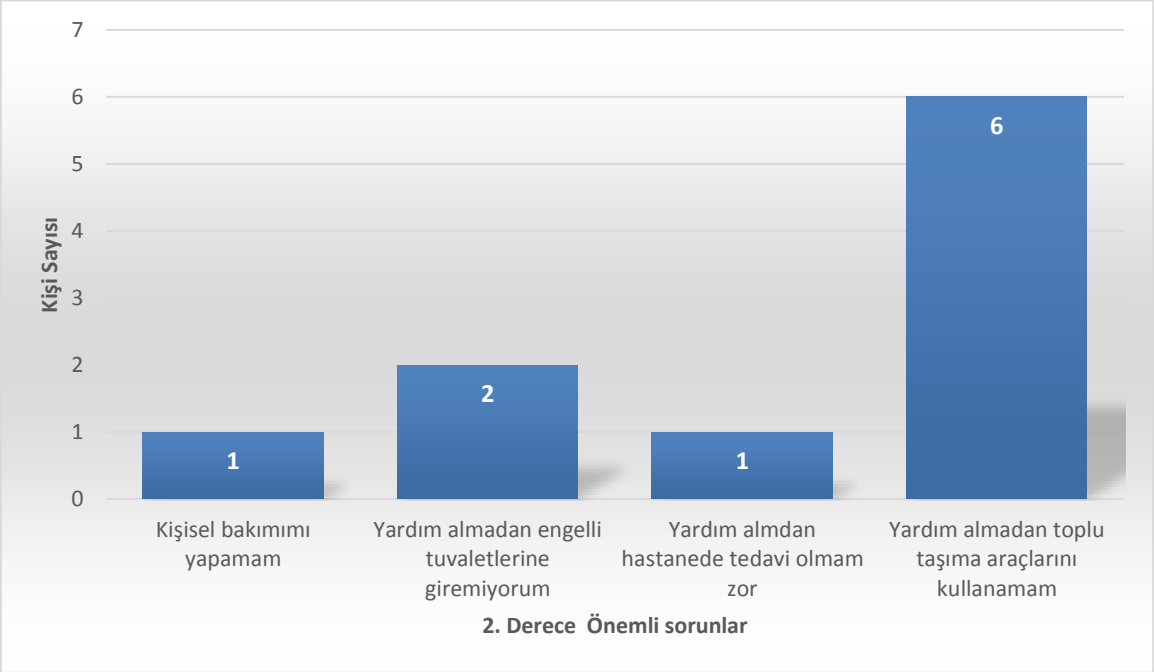
olmadan karşılayamadıklarını belirten 15 katılımcının yaşadığı sorunlardan 1. derece önemli olanlar Grafik 9'da sunulmuştur.

Grafik 9: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların başkasının yardımı olmadan günlük ihtiyaçlarını karşılayamayan katılımcıların karşılaştıkları problemlerin önem derecesine göre dağılımı (1. Derece)

Grafik 9'a baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların başkasının yardımı olmadan günlük ihtiyaçlarınızı karşılayabilir musunuz sorusuna hayır diyenlerin karşılaştıkları sorunların verileri incelenmiştir. (1. Derecede) Toplam 15 kişi yardım almadan günlük ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Bu kişilerden "*apartmanın merdivenlerini çıkamıyorum*" diyen 1 kişi %2.1, "*başkasının yardımı olmadan yürürken kaldırımlar sorun yaratıyo*r" 8 kişi 16.7, "*evden dışarı çıkamıyorum*" 2 kişi %4.2, "*gece dışarı çıkamıyorum*" 1 kişi %2.1, "*kişisel bakım ihtiyaçlarının giderilmesinde zorluk çekiyorum*" 1 kişi %2.1, "*yardım almadan toplu taşıma araçlarına binmem zor*" 1 kişi %2.1, "*yardım almadan engelli tuvaletlerine giremiyorum*" 1 kişi %2.1'dir. 15 kişi içerisinden verilerden çıkartılabilecek birinci derece en önemli sorunun ***kaldırımlar*** olduğunu verilere bakarak (8 kişi %16.7) söylenebilir. Katılımcılar için 2. derece önemli sorunlar ise Grafik 10'da gösterilmiştir.

Grafik 10: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların başkasının yardımı olmadan günlük ihtiyaçlarını karşılayamayan katılımcıların karşılaştıkları problemlerin önem derecesine göre dağılımı (2. Derece)

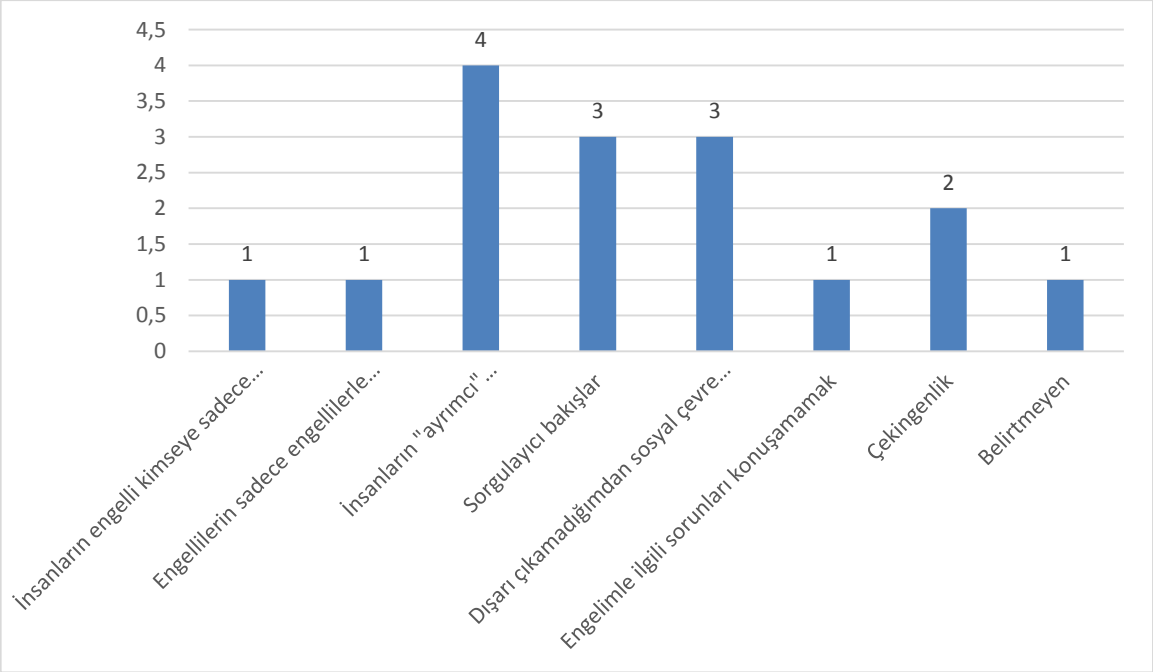

Grafik 10'a baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların başkasının yardımı olmadan günlük ihtiyaçlarınızı karşılayabiliyor musunuz? sorusuna hayır diyenlerin karşılaştıkları sorunların verileri incelenmiştir. (2. Derecede) Toplam 10 kişi 2. Derecede önemli gördüğü sorunlara cevap vermiştir. "*Kişisel bakımımı yapamam"* ile 1 kişi %2.1, *"yardım almadan engelli tuvaletlerine giremiyorum*" ile 2 kişi %4.2, "*yardım almadan hastaneden tedavi olmam zor*" ile 1 kişi %2.1, "*yardım almadan toplu taşıma araçlarına binmem zor*" ile 6 kişi %12.5. 10 kişi içerisinden verilerden çıkartılabilecek ikinci derece en önemli sorunun ***toplu taşıma araçlarına binmekteki zorluk*** olduğunu verilere bakarak (6 kişi %12.5) söylenebilir. Fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların başkasının yardımı olmadan günlük ihtiyaçlarınızı karşılayabilir musunuz sorusuna hayır diyenlerin karşılaştıkları sorunların verileri incelenmiştir. (3. Derecede) Toplam 8 kişi 3. Derecede önemli gördüğü sorunlara cevap vermiştir. "***yardım almadan alışveriş yapamam"*** diyen 4 kişi %8.3**, *"yardım almadan engelli tuvaletlerine giremiyorum"*** diyen 4 kişi %8.3 ile sonuçlar eşit çıkmıştır. Her iki neden de 3. Sırada katılımcılar için eşit oranda (%8.3) önemlidir. Toplam 7 kişi 4. Derecede önemli gördüğü sorunlara cevap vermiştir. *"Yardım almadan alışveriş yapamam*" 1 kişi ile %2.1, "*yardım almadan hastanede tedavi olmam zor*" 6 kişi ile %12.5.

7 kişi içerisinden verilerden çıkartılabilecek dördüncü derece en önemli sorunun ***yardım almadan hastanede tedavi olmada ortaya çıkan zorluk*** olduğunu verilere bakarak (6 kişi %12.5) söylenebilir. Fiziksel engelli kadın katılımcıların sorunlarının kaldırımlar, toplu taşıma araçlarına binmek, alışveriş yapmak ve engelli tuvaletlerine girmek, hastanede tedavi olmak gibi konularda frekans dağılımlarının yoğunlaştığı görülmektedir.

Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların sosyal çevre kurmakta güçlük çekip çekmedikleri sorulmuş ve 16 katılımcı güçlük çektiğini, 32 katılımcı ise güçlük çekmediğini belirtmiştir. 16 katılımcının sosyal çevre kurmakta yaşadıkları güçlüklere ilişkin dağılım Grafik 11'de gösterilmiştir.

Grafik 11: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların sosyal çevre kurmakta güçlük çekip çekmediklerine ilişkin dağılım

Grafik 11'e baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların sosyal çevre kurmakta ne tür zorluklar çektiklerine ilişkin veriler incelenmiştir. (Sosyal çevre kurmakta zorluk çekiyor musunuz sorusuna evet diyen 16 kişinin verileri incelenmiştir). Katılımcılardan *"insanların engelli kimseye sadece yardım amaçlı yaklaşması"* diyen 1 kişi %2.1, katılımcılardan "*engellilerin sadece engellilerle sosyalleşebileceği düşüncesi"* şeklindeki zorluğu dile getiren 1 kişi, *"İnsanların 'ayrımcı' yaklaşımları(konuşmaktan bir arada durmaktan kaçınmak)"* şeklindeki zorluğu dile getiren 4 kişi %8.3, *Dışarı çıkamamasının sosyalleşmesinin* önünde engel teşkil ettiğini belirten 3 kişi %6.3, *Engellilikle ilgili sorunların konuşulmamasından*

dolayı sosyal çevre kuramayan 1 kişi %2.1, "*çekingenlik"* olarak cevap veren 2 kişidir. 1 kişi ise yaşadığı zorluğu belirtmemiştir.

Fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların istihdamına ilişkin ailelerin neler düşündüğüne ve engellerinin ailelerin tutumuna ilişkin sorular da sorulmuştur. Bu kapsamsa *"Ailem çalışmamı destekler"* ifadesine **Katılıyorum** diyen 38 kişi %79.2, **Kararsızım** diyen 2 kişi %4.2, **Katılmıyorum** diyen 8 kişi %16.7'dir. Benzer şekilde ailesinin bağımsızlığını kısıtlaama durumu ile ilgili soruya *"Ailem bağımsızlığımı kısıtlar"* ifadesine **Katılıyorum** diyen 6 kişi %12.5, **Kararsızım** diyen 3 kişi %6.3, **Katılmıyorum** diyen 39 kişi %81.3'tür. Katılımcıların aileleriyle rahat iletişim kurup kuramadıklarına ilişkin *"Ailemle rahat iletişim kuruyorum"* ifadesine **Katılıyorum** diyen 35 kişi %72,9, **Kararsızım** diyen 3 kişi %6.3, **Katılmıyorum** diyen 10 kişi %20,8'dir. Bu kapsamda son olarak *"Engelim ailem için hiç sorun olmadı"* ifadesine **Katılıyorum** diyen 27 kişi %56.3, **Kararsızım** diyen 2 kişi %4,2, **Katılmıyorum** diyen 19 kişi %39,6'dır. Toplam 48 katılımcı değerlendirmeye katılmıştır.

Çalışmada, katılımcıların engelli maaşı alıp almadıklarına ilişkin veriler de incelenmiştir. Katılımcılardan engelli maaşı aldıklarını ifade edip **Evet** diyenler 24 kişi (%50), **Hayır** diyenler 24 kişidir (%50)'dir. Engelli maaşı alan 24 kişiden 4'ü maaşını yeterli bulurken, 20 kişi ise yetersiz bulmuştur.

Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan fiziksel engelli katılımcıların İŞKUR'a kayıtlılık durumuna bakıldığında 31 kişinin kayıtlı olduğu (%64,6) 17 kişinin ise İŞKUR'a kayıtlı olmadığı görülmüştür.

Katılımcılardan 11 kişi çalışırken 37 kişi ise çalışmamaktadır. Engellilerin çalışma durumları ile İŞKUR'a kayıtlık arasında bir ilişki yoktur. Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan fiziksel engelli katılımcıların çalışmama nedenlerine göre dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan fiziksel engelli katılımcıların çalışmama nedenlerine göre dağılımı

	Sayı(f)	Yüzde(%)	Yığmalı Yüzde(%)
Eğitimim yetersiz	2	4,2	5,4
Engelli maaşımın kesileceğinden korkuyorum	2	4,2	10,8

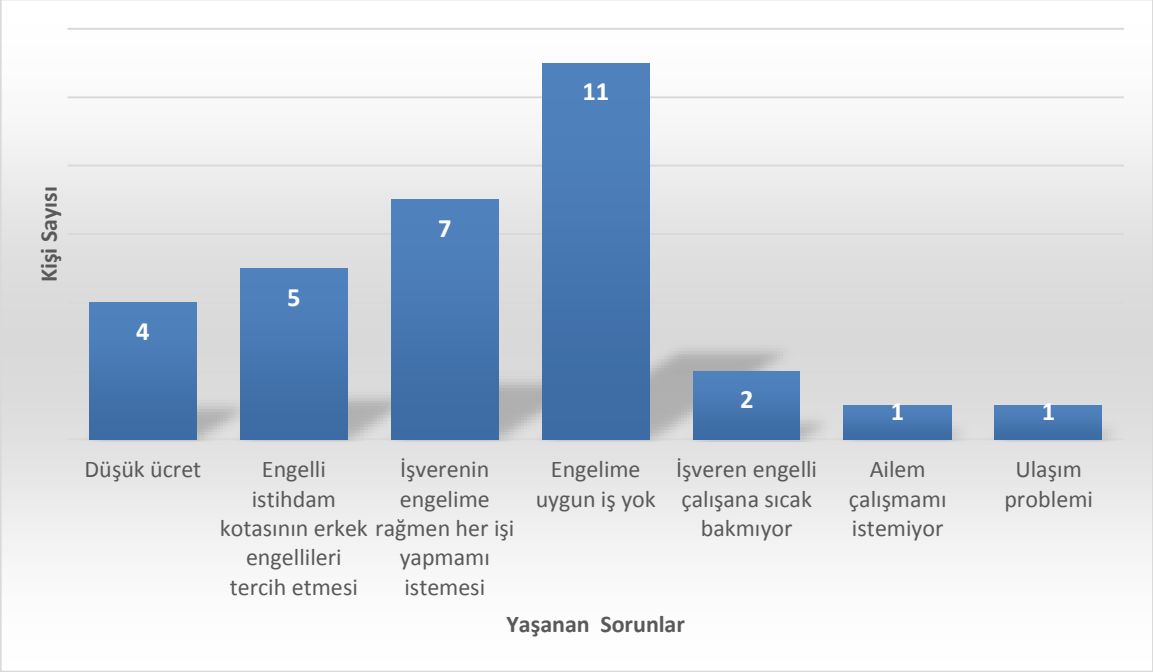
Engelli istihdam kotası, daha az engelli kişileri tercih ettiğinden iş bulamıyorum.	2	4,2	16,2
İş başvurusu yapıyorum;ama geri dönüş olmuyor	4	8,3	27,0
İş bulmak için "tanıdık" gerektiği için iş bulamıyorum	2	4,2	32,4
Engelim yüzünden	6	12,5	48,6
Çocuk yüzünden	5	10,4	62,2
Engelime uygun iş yok	8	16,7	83,8
Kamuda çalışmak istiyorum	2	4,2	89,2
Eşi istemiyor	1	2,1	91,9
Ulaşım sorunu	1	2,1	94,6
Emeklilik	1	2,1	97,3
Ailesi istemiyor	1	2,1	100,0
Çalışmayan Toplam	37	77,1	
Çalışan	11	22,9	
Toplam	48	100,0	

Tablo 4'e baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların çalışmama nedenleri incelenmiştir. Çalışmayan 37 kişinin verileri incelenmiştir. Bu verilere göre *"eğitimim yetersiz*" diyen 2 kişi %4.2; "*Engelli maaşımın kesileceğinden korkuyorum*" diyen 2 kişi %4.2; "*Engelli istihdam kotası daha az engelli kişileri tercih ettiğinden iş bulamıyorum"* diyen 2 kişi %4.2; *"İş başvurusu yapıyorum ama geri dönüş olmuyor"* diyen 4 kişi %8.3; "*İş bulmak için 'tanıdık' gerektiği için iş bulamıyorum*" diyen 2 kişi ile %4.2; *"Engeli olduğu için çalışamayacağını"* düşünen 6 kişi ile %12.5; *"Çocuk yüzünden*" diyen 5 kişi ile %10.4; *"Engelime uygun iş yok"* diyen 8 kişi ile %16.7; *"Kamuda çalışmayı istiyorum"* diyen 2 kişi ile %4.2; *"Eşim istemiyor"* diyen 1 kişi ile %2.1; *"ulaşım sorunu"* yüzünden 1 kişi ile 2.1; *"Emeklilik"* diyen 1 kişi ile %2.1; *"ailem istemiyor"* diyen 1 kişi ile %2.1'dir.

Çalışanların çalışma şekilleri incelendiğinde 11 kişi içinde tam zamanlı çalışan9 kişi, yarı zamanlı çalışan 1 kişi ve dönemsel çalışan 1 kişi olduğu görülmektedir. Katılımcıların çalışmama durumları ile ilgili olarak kendi bakış açıları anlaşılmak istenmiş ve "hem engelli hem kadın olmak iş bulmanızda sorun yaratıyor mu/yarattı mı?" sorusu sorulmuştur. Katılımcılardan bu durumun sorun yarattığını belirterek **Evet** diyen katılımcılar 31 kişi (%64.6) katılımcılardan sorun yaratmıyor **Hayır** diyenler ise 17 kişidir (%35.4). Fiziksel engelli katılımcıların kadın ve engelli olma durumlarının iş bulma süreçlerini nasıl etkilediği ne gibi sorunlar yaşadıkları da çalışmada sorulmuş; zorluk yaşadığını belirten 31 kişi içinden "*Düşük ücret*" diyen 4 kişi; *"Engelli istihdam kotasının*

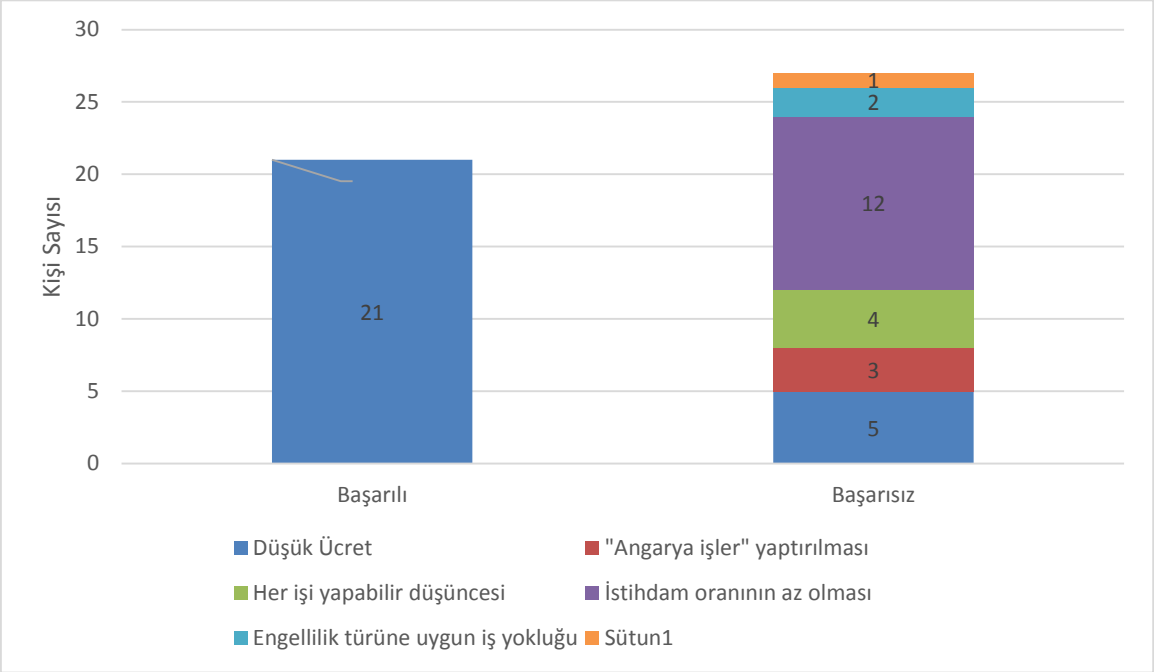
erkek engellileri tercih etmesi" diyen 5 kişi ; *"İşverenin engelime rağmen her işi yapmamı istemesi"* diyen 7 kişi; *"Engelime uygun iş yok"* diyen 11 kişi; *"İşveren engelli çalışana sıcak bakmıyor"* diyen 2 kişi; *"Ailem çalışmamı istemiyor"* diyen 1 kişi; "*Ulaşım problemi*" diyen 1 kişidir.

Grafik 12: Fiziksel engelli katılımcıların kadın ve engelli olma durumlarının iş bulma süreçlerini nasıl etkilediği ne gibi sorunlar yaşadıklarına ilişkin dağılım

Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan fiziksel engelli katılımcıların fiziksel engelli istihdamına yönelik çalışmaları başarılı bulup bulmadıklarına ilişkin dağılım ise Grafik 13'te gösterilmiştir.

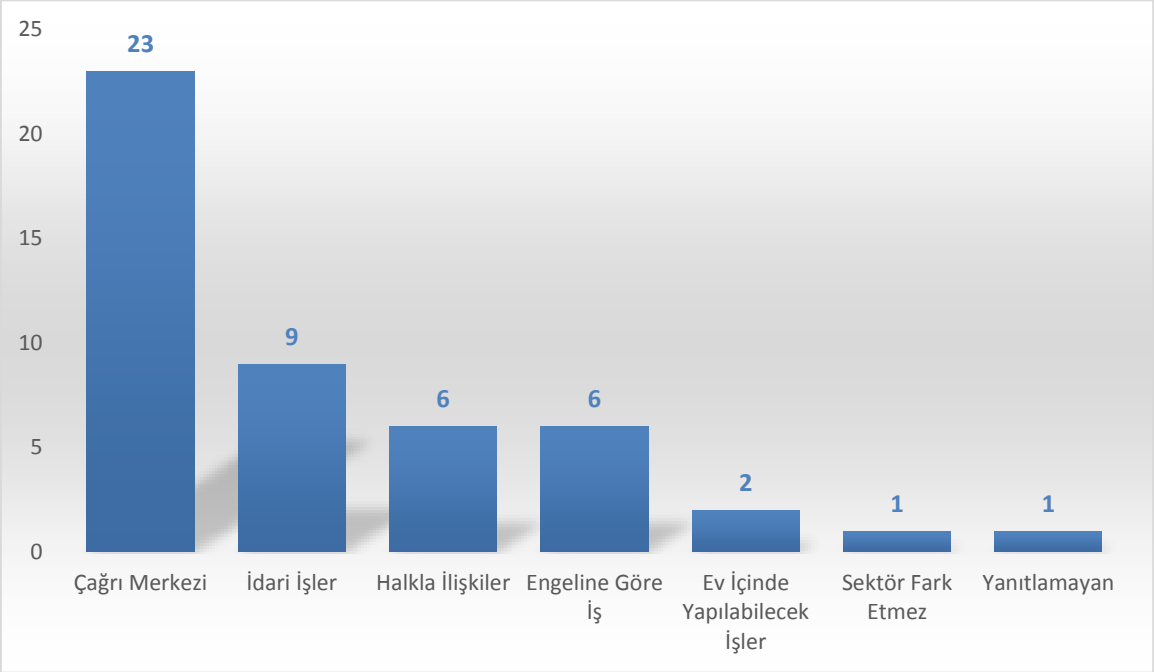
Grafik 13: fiziksel engelli istihdamına yönelik çalışmaları başarılı bulup bulmadıklarına ilişkin dağılım ve başırılı bulunmama nedenleri

Grafik 13'e baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların fiziksel engelli istihdamına ilişkin çalışmaları başarılı bulup bulmadıklarına ilişkin veriler incelenmiştir. Bu verilere göre başarılı bularak **Evet** diyenler 21 kişi ile %43.8, başarılı bulmayarak **Hayır** diyen 27 kişi ile %56.3'tür. Toplam 48 katılımcı değerlendirmeye katılmıştır. Yürütülen çalışmaları başarılı bulmayan 27 kişiye ise çalışmaları başarı bulmama nedenleri de sorulmuştur. Grafik 13'e baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların fiziksel engelli istihdamına ilişkin çalışmaları başarılı bulmama nedenlerine ilişkin veriler incelenmiştir. Başarılı bulmayan 27 kişinin verilerine göre "*Düşük ücret"* diyenlerin oranı 5 kişi ile %10.4; "*Angarya işler yaptırılması*" diyenlerin oranı 3 kişi ile %6.3; "*Her işi yapabilir düşüncesi*" diyenlerin oranı 4 kişi ile %8.3; "*İstihdam oranının az olması"* diyenlerin oranı 12 kişi ile %25; *"Engellilik türüne göre iş yokluğu*" diyenlerin oranı 2 kişi ile %4.2; *"İstihdama yönelik haberlerin yokluğu*" diyenlerin oranı 1 kişi ile %2.1'dir.

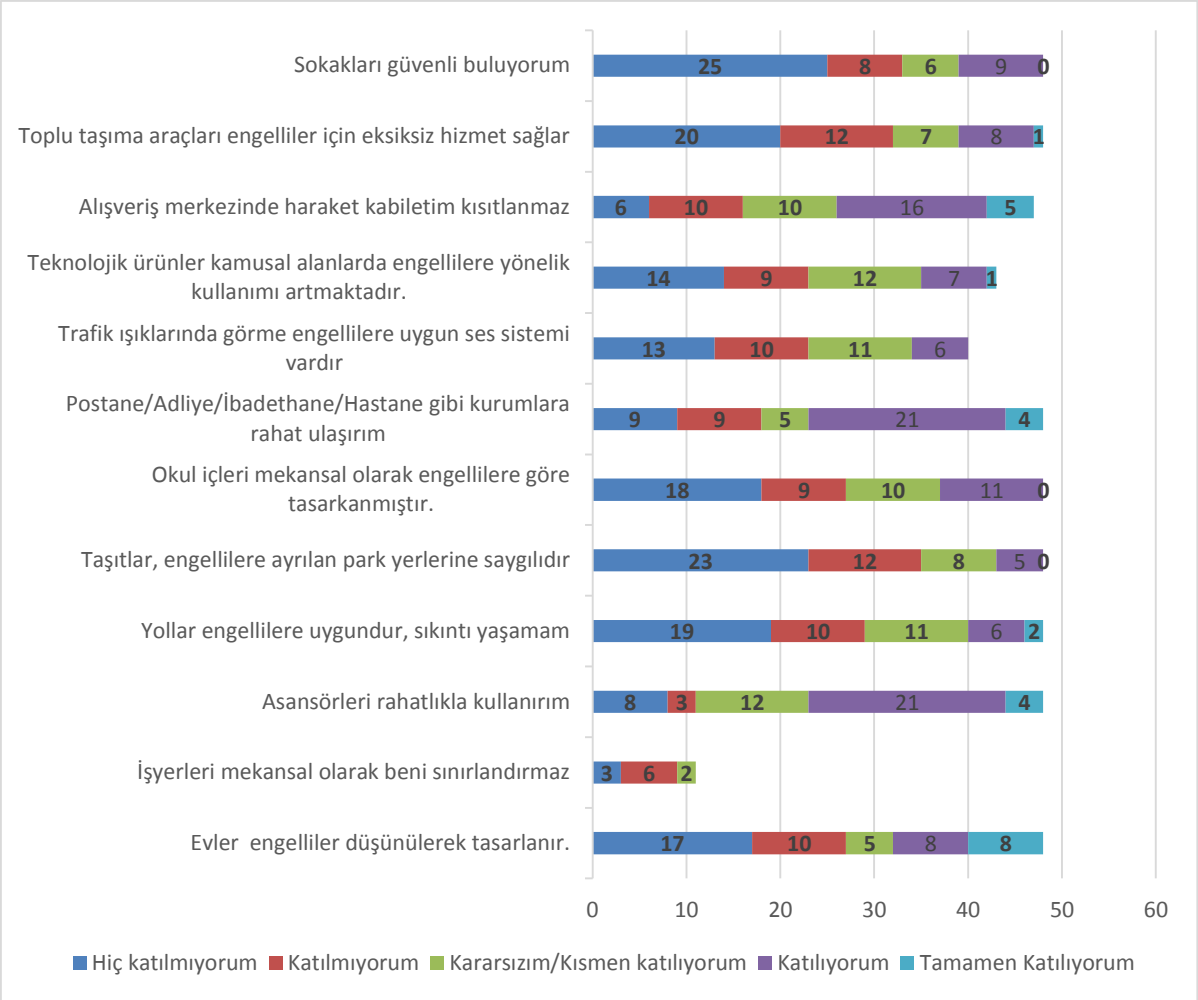
Katılımcıların hangi alanda istihdam edilmek istediklerinin belirlenmesi amacıyla "sizce engelli kadınlar hangi alanda istihdam etmelidir?" sorusuna anketteyer veilmiştir. Grafik 14'te Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırmasına katılan fiziksel engelli katılımcıların "sizce engelli kadınlar hangi alanda istihdam etmelidir?" sorusuna ilişkin yanıtların dağılımı gösterilmektedir.

Grafik 14: Fiziksel engelli katılımcıların "sizce engelli kadınlar hangi alanda istihdam etmelidir?" sorusuna ilişkin yanıtların dağılımı

Ankete katılan toplam 47 kişinin verilerine göre, *"Çağrı merkezi"* diyenler 23 kişi ile %47.9; *"İdari işler"* diyen 9 kişi ile %18.8; *"Halkla ilişkiler"* diyen 6 kişi ile %12.5; *"Engeline göre iş*" diyen 6 kişi ile %12.5; *"Ev içinde yapılabilecek tüm işler"* diyen 2 kişi ile %4.2; "*Sektör fark etmez*" diyen 1 kişi ile %2,1'dir

Grafik 15: Engellilerin fiziki ve sosyal donatılar ile ilgili düşünceleri

Grafik 15'te engellilerin fiziki ve sosyal donatılara erişimleri ile ilgili düşüncelerini gösteren verilen incelenmiştir. Fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların "evler engelliler düşünülerek tasarlanır" ifadesine ilişkin veriler incelenmiştir. **"Hiç Katılmıyorum"** diyen 17 kişi ile %35.4, **"Katılmıyorum"** diyen 10 kişi ile %20.8, "**Kararsızım/Kısmen Katılıyorum"** diyen 5 kişi ile %10.4, **"Katılıyorum"** diyen 8 kişi ile 16.7, **"Tamamen Katılıyorum"** diyen 8 kişi ile %16.7'dir. Toplam 48 katılımcı değerlendirmeye katılmıştır.

"İşyerleri mekânsal olarak beni sınırlandırmaz" ifadesine ilişkin çalışan 11 kişinin verdiği cevaplara göre **"Hiç Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 3 kişi ile %6.3, **"Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 6 kişi ile %12.5, "**Kararsızım/Kısmen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 2 kişi ile %4.2'dir.

Katılımcıların "asansörleri rahatlıkla kullanırım" ifadesine ilişkin veriler incelendiğinde **"Hiç Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 8 kişi ile %16.7, **"Hiç**

Katılmıyorum" diyenlerin oranı 3 kişi ile %6.3, "**Kararsızım/Kısmen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 12 kişi ile %25.0, **"Katılıyorum"** diyenlerin oranı 21 kişi ile %43.8, **"Tamamen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 4 kişi ile %8.3'tür. Toplam 48 katılımcı değerlendirmeye katılmıştır.

"Yollar engellilere uygundur, sıkıntı yaşamam" ifadesine ilişkin veriler incelendiğinde **"Hiç Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 19 kişi ile %39.6, **"Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 10 kişi ile %20.8, "**Kararsızım/Kısmen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 11 kişi ile %22.9, **"Katılıyorum"** diyenlerin oranı 6 kişi ile 12.5, **"Tamamen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 2 kişi ile %4.2'dir. Toplam 48 katılımcı değerlendirmeye katılmıştır.

"Taşıtlar engellilere ayrılan park yerlerine saygılıdır" ifadesine ilişkin veriler incelendiğinde "**Hiç Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 23 kişi ile %47.9, **"Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 12 kişi ile %25.0, "**Kararsızım/Kısmen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 8 kişi ile %16.7, **"Katılıyorum"** diyenlerin oranı 5 kişi ile %10.4'tür. Toplam 48 katılımcı değerlendirmeye katılmıştır.

"Okul içleri mekânsal olarak engellilere göre tasarlanmıştır" ifadesine ilişkin veriler incelendiğinde "**Hiç Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 18 kişi ile %37.5, **"Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 9 kişi ile %18.8, "**Kararsızım/Kısmen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 10 kişi ile %20.8, **"Katılıyorum"** diyenlerin oranı 11 kişi ile %22.9'dur. Toplam 48 katılımcı değerlendirmeye katılmıştır.

Grafik 15'e baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların "Postane/Adliye/İbadethane/Hastane gibi kurumlara rahat ulaşırım" ifadesine ilişkin veriler incelenmiştir. "**Hiç Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 9 kişi ile %18.8, **"Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 9 kişi ile %18.8, "**Kararsızım/Kısmen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 5 kişi ile %10.4, **"Katılıyorum"** diyenlerin oranı 21 kişi ile %43.8'dir. **"Tamamen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 4 kişi ile %8.3'tür. Toplam 48 katılımcı değerlendirmeye katılmıştır.

Ankette fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların "Trafik ışıklarında görme engellilere uygun ses sistemi vardır" ifadesine ilişkin veriler incelenmiştir. "**Hiç Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 13 kişi ile %27.1, **"Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 10 kişi ile %20.8, "**Kararsızım/Kısmen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 11 kişi ile %22.9, "**Katılıyorum"** diyenlerin oranı 6 kişi ile

%12.5'tir. Kayıp veri olarak 8 kişi soruyu cevaplamamıştır. Toplam 40 kişi değerlendirmeye katılmıştır.

Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte kamusal alanda teknoloji kullanımın artmasına yönelik farkındalığın tespit edilmesi amacıyla "Teknolojik ürünlerin kamusal alanlarda engellilere yönelik kullanımı artmaktadır" ifadesine ilişkin veriler incelenmiştir. "**Hiç Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 14 kişi ile %29.2, **"Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 9 kişi ile %18.8, "**Kararsızım/Kısmen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 12 kişi ile %25.0, "**Katılıyorum"** diyenlerin oranı 7 kişi ile %14.6, **"Tamamen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 1 kişi ile %2.1'dir. Kayıp veri olarak 5 kişi soruyu cevaplamamıştır. Toplam 43 kişi değerlendirmeye katılmıştır.

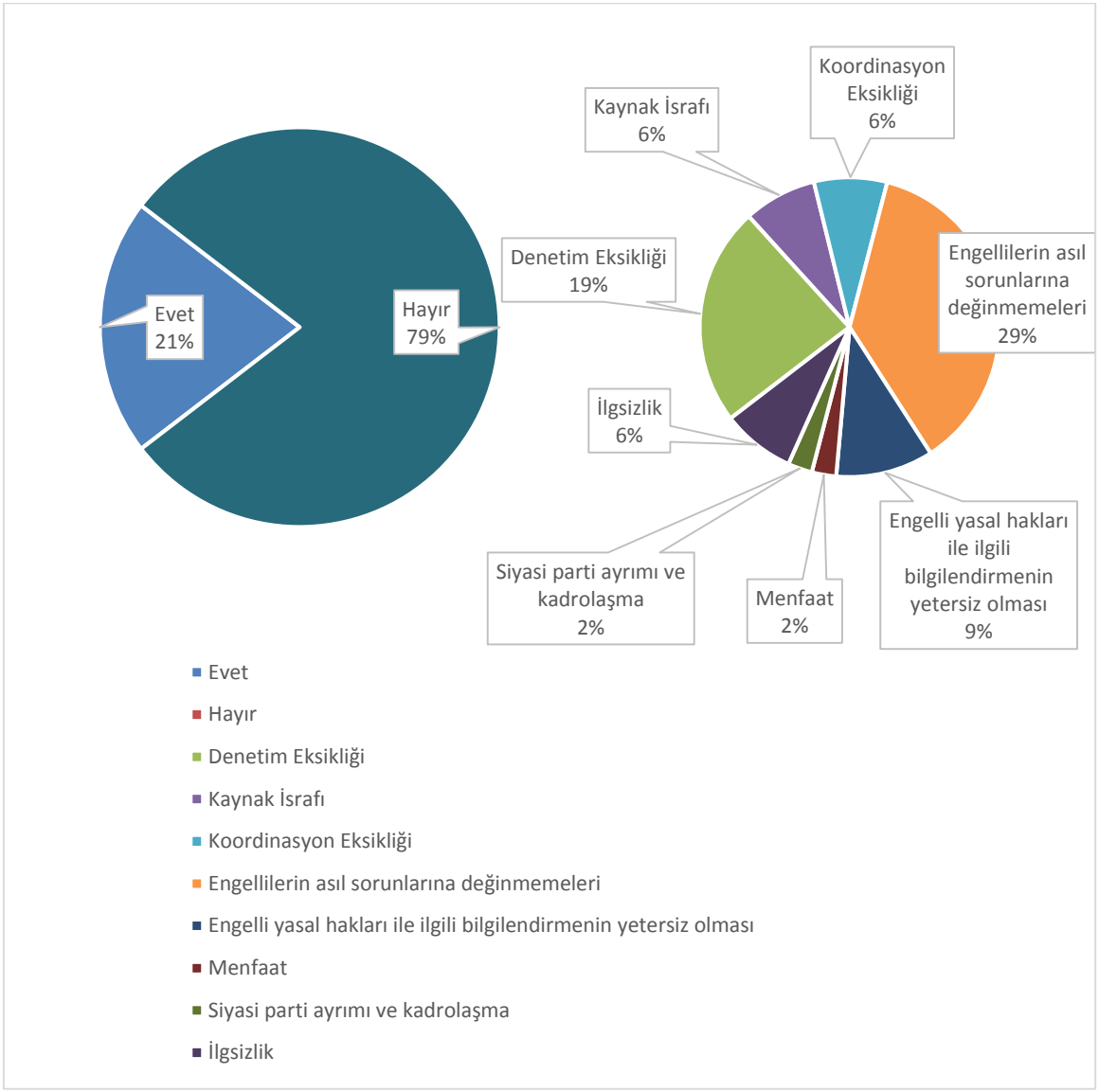
Grafik 15'e baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların "Alışveriş merkezinde hareket kabiliyetim kısıtlanmaz" ifadesine ilişkin veriler incelenmiştir. "**Hiç Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 6 kişi ile %12.5, **"Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 10 kişi ile %20.8, "**Kararsızım/Kısmen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 10 kişi ile %20.8, "**Katılıyorum"** diyenlerin oranı 16 kişi ile %33.3, "**Tamamen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 5 kişi ile %10.4'tür. Kayıp veri olarak 1 kişi soruyu cevaplamamıştır. Toplam 47 kişi değerlendirmeye katılmıştır.

Katılımcıların "Toplu taşıma araçları engelliler için eksiksiz hizmet sağlar" ifadesine ilişkin veriler incelendiğinde "**Hiç Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 20 kişi ile %41.7, **"Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 12 kişi ile %25.0, "**Kararsızım/Kısmen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 7 kişi ile %14.6, "**Katılıyorum"** diyenlerin oranı 8 kişi ile %16.7'dir. Toplam 48 kişi değerlendirmeye katılmıştır.

Katılımcıların "Sokakları güvenli buluyorum" ifadesine ilişkin veriler incelendiğinde. "**Hiç Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 25 kişi ile %52.1, **"Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 8 kişi ile %16.7, "**Kararsızım/Kısmen Katılıyorum"** diyenlerin oranı 6 kişi ile %12.5, "**Katılıyorum"** diyenlerin oranı 9 kişi ile %18.8'dir. Toplam 48 kişi değerlendirmeye katılmıştır.

Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırmasına katılan fiziksel engelli katılımcılar açısından yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve derneklerin üzerine düşen görevleri yerine getirip getirmediğine ilişkin dağılım Grafik 16'da sunulmuştur.

Grafik 16: Fiziksel engelli katılımcılar açısından yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve derneklerin üzerine düşen görevleri yerine getirip getirmediğine ilişkin dağılım

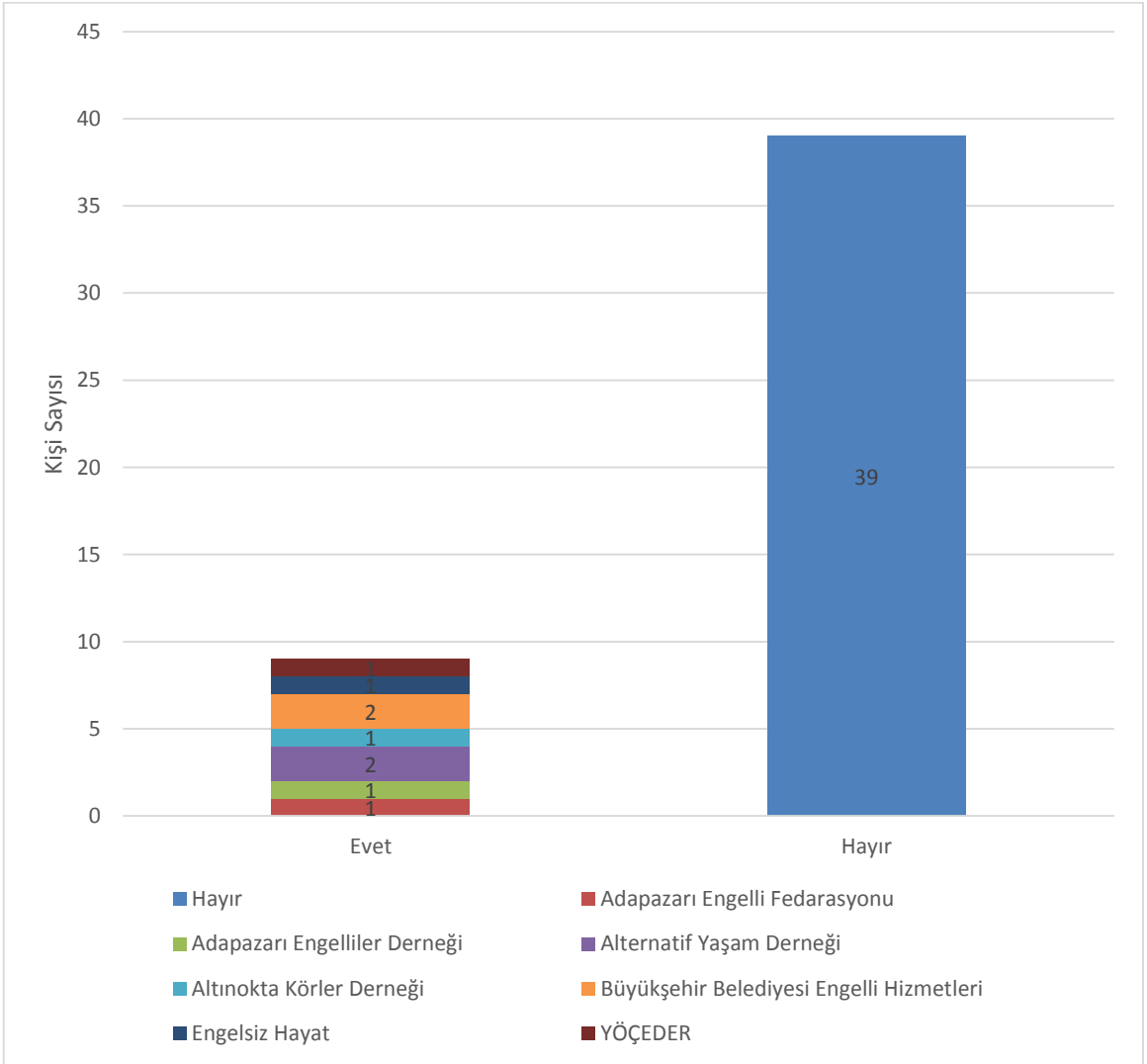
Grafik 16'ya baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, dernekler hakkındaki düşüncelerine ilişkin veriler incelenmiştir. Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, dernekler gibi kuruluşların görevlerini yerine getirdiğini düşünüp **Evet** diyen 10 kişi ile %20.8, **Hayır** yanıtını vererek görevlerini yerine getirmediğini düşünen 38 kişi ile %79.2. Toplam 48 kişi değerlendirmeye katılmıştır.

Grafik 16'ya baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, dernekler hakkında görevlerini neden yerine getirmediklerine ilişkin veriler incelenmiştir. Hayır diyen toplam 38 kişinin verileri incelenmiştir. *"Denetim eksikliği"*

diyenlerin oranı 9 kişi ile %18.8; *"Kaynak israfı"* diyenlerin oranı 3 kişi ile %6.3; *"Koordinasyon eksikliği"* diyenlerin oranı 3 kişi ile %6.3; *"Engellilerin asıl sorunlarına değinmemeleri (istihdam, sağlık, sosyal vb.)"* diyenlerin oranı 14 kişi ile %29.2; *"Engelli yasal hakları ile ilgili bilgilendirmenin yetersiz olması"* diyenlerin oranı 4 kişi ile %8.3; *"Menfaat"* diyenlerin oranı 1 kişi ile %2.1; "*Siyasi parti ayrımı ve kadrolaşma*" diyenlerin oranı 1 kişi ile %2.1; *"İlgisizlik"* diyenlerin oranı 3 kişi ile %6.3'tür.

Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan fiziksel engelli katılımcıların üyesi oldukları dernek ya da kuruluş olup olmadığına ilişkin dağılım Grafik 17'de incelenmiştir.

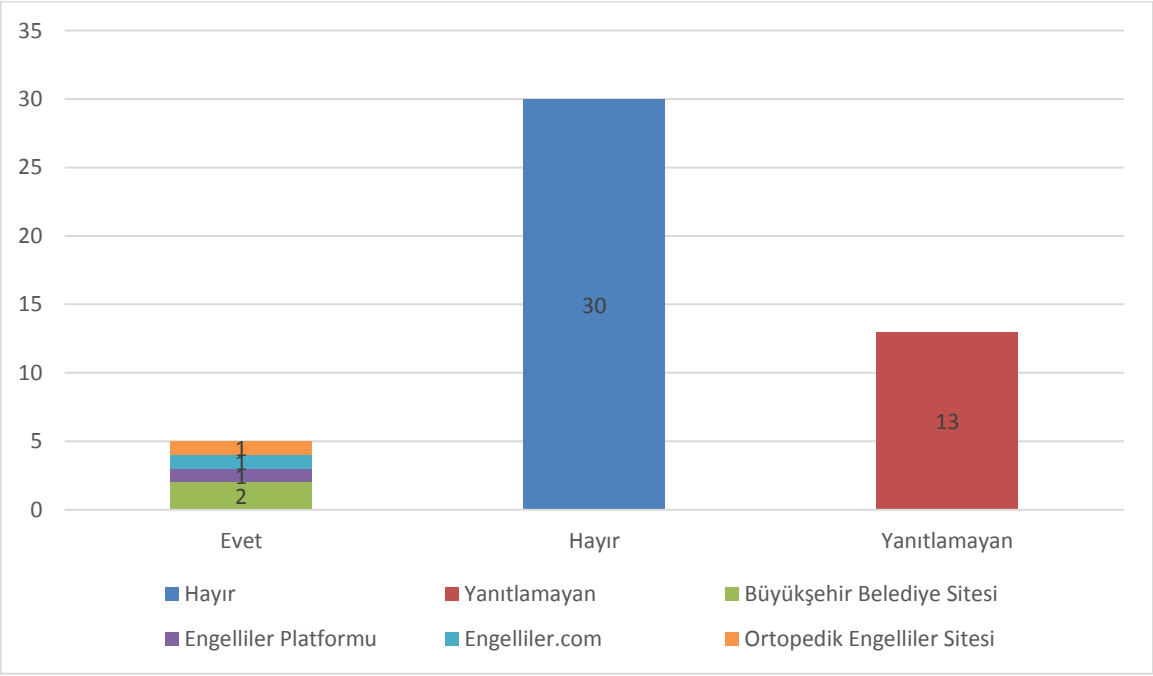
Grafik 17: Fiziksel engelli katılımcıların üyesi oldukları dernek ya da kuruluş olup olmadığına ilişkin dağılım

Grafik 17'de sunulan verilere göre **Evet** üyeyim diyenlerin oranı 9 kişi ile %18.8, **Hayır** üye değilim diyen kişilerin oranı 39 kişi ile %81.3'tür. Toplam 48 kişi değerlendirmeye katılmıştır. Üyeliği olan 9 katılımcının verilerine göre *"Adapazarı Engelli Fedarasyonu'na* üye olan 1 kişi ile %2.1; *"Adapazarı Engelliler Derneği"*ne üye olan 1 kişi ile %2.1; *"Alternatif Yaşam Derneği"*ne üye olan 2 kişi ile %4.2; "*Altınokta Körler Derneği"*ne üye olan 1 kişi ile %2.1; "*Büyükşehir Belediyesi Engelli Hizmetleri"*ne üye olan 2 kişi ile %4.2; "*Engelsiz Hayat"*a üye olan 1 kişi ile %2.1; *"YÖÇEDER"*e üye olan 1 kişi ile %2.1'dir.

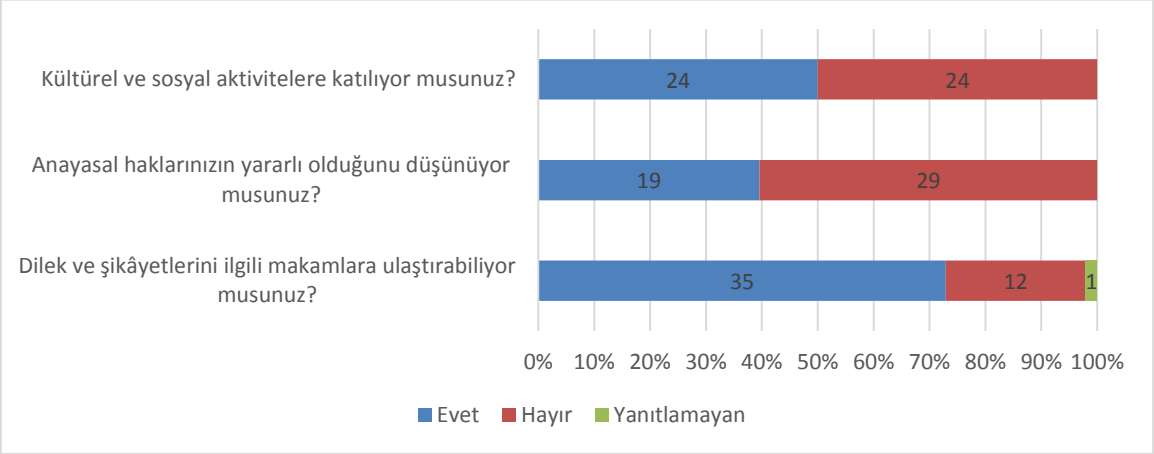
Fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların bilgisayar kullanma bilgilerine ilişkin sorulara da yer verilmiştir. Bilgisayar kullanma durumuna **Evet** kullanıyorum diyenlerin oranı 31 kişi ile %64.6, **Hayır** kullanamıyorum diyenlerin oranı 17 kişi ile %35.4'tür. Toplam 48 kişi değerlendirmeye katılmıştır. Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırmasına katılan fiziksel engelli katılımcıların internet üzerinden herhangi bir siteyi takip edip etmedikleri sorulmuş, **Evet** takip ediyorum diyenlerin oranı 5 kişi ile %10.4, **Hayır** diyenlerin oranı 30 kişi ile %62.5'tir. Kayıp veri olarak 13 kişi soruyu cevaplamamıştır. Toplam 35 kişi değerlendirmeye katılmıştır. Belirli bir siteyi takip eden katılımcıların hangi siteleri takip ettiğine ilişkin bilgiler Grafik 18'de sunulmuştur.

Grafik 18: Fiziksel engelli katılımcıların internet üzerinden takip ettikleri sitelere ilişkin dağılım

Grafik 18'e baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların internet üzerinden hangi siteleri takip ettiklerine ilişkin veriler incelenmiştir. Herhangi bir siteyi takip eden 5 kişi vardır. Bu verilerden "Sakarya Büyükşehir Belediyesi Sitesini" takip eden 2 kişi ile %4.2; "Engelliler Platformunu" takip eden 1 kişi ile %2.1; "Engelliler.com" takip eden 1 kişi ile %2.1; "Ortopedik engelliler sitesini" takip eden 1 kişi ile %2.1'dir.

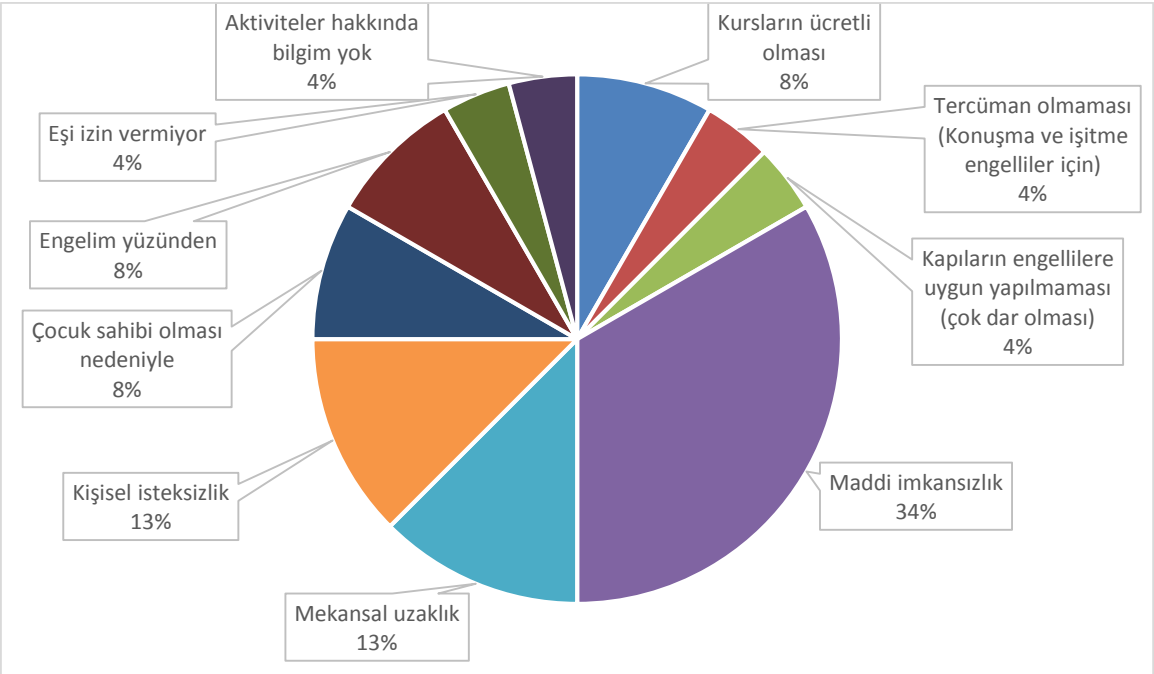
Grafik 19: Katılımcıların dilek ve şikayetlerini ilgili makamlara ulaştırma dağılımı

Grafik 19'a baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların dilek ve şikâyetlerini ilgili makamlara ulaştırıp ulaştıramadığına ilişkin veriler incelenmiştir. Dilek ve şikayetlerini ilgili makamlara ulaştırıyorum **Evet** diyenlerin oranı 35 kişi ile %72.9, **Hayır** ulaştıramıyorum diyenlerin oranı 12 kişi ile %25.0'dır. Kayıp veri olarak 1 kişi soruyu cevaplamamıştır. Toplam 47 kişi değerlendirmeye katılmıştır. Anayasal haklarım yararlıdır **Evet** diyenlerin oranı 19 kişi ile %39.6, **Hayır** anayasal haklarım yararlı değildir diyenlerin oranı 29 kişi ile %60.4'tür. Toplam 48 kişi değerlendirmeye katılmıştır.

Fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların kültürel sosyal aktivitelere katılıp katılmamalarına ilişkin veriler incelendiğinde **Evet** diyenlerin oranı 24 kişi ile %50.0, kültürel sosyal aktivitelere katılmayanlar **Hayır** diyenlerin oranı 24 kişi ile %50.0'dır. Kültürel ve sosyal aktivitelere katılmayan katılımcılara neden katılmadıkları sorulmuş ve %34 oran ile Maddi Yetersizlik birinci sırayı almıştır. Grafik 20'de fiziksel engelli kadınların kültürel ve sosyal aktivitelere katılma nedenleri gösterilmiştir.

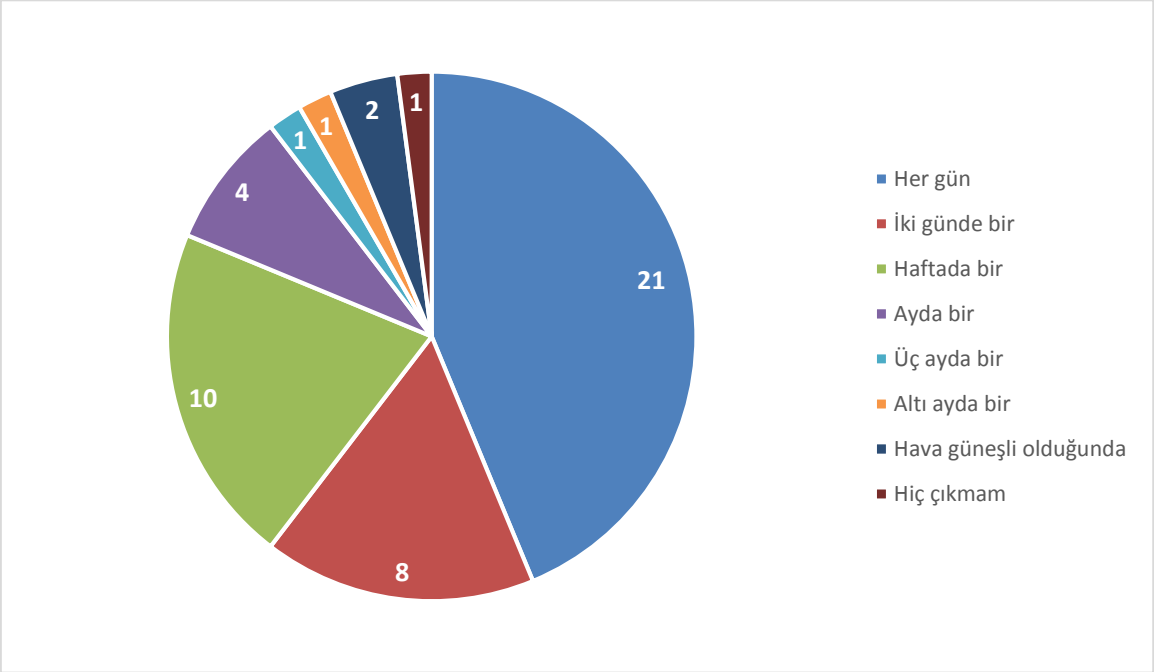
Grafik 20: Fiziksel engelli kadınların kültürel ve sosyal aktivitelere katılma nedenleri

Grafik 20'ye baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların kültürel sosyal aktivitelere katılmama nedenlerine ait veriler incelenmiştir. Kültürel ve sosyal aktivitelere katılan 24 kişinin verilerine göre *"Maddi imkansızlık"* diyenlerin oranı 8 kişi ile %16.7; *"Kursların paralı olması"* diyenlerin oranı 2 kişi ile %4.2; *"Tercüman olmaması(konuşma işitme engelliler için)"* diyen 1 kişi ile %2.1; *"Kapıların engellilere uygun yapılmaması (çok dar olması)"* diyen 1 kişi ile %2.1; *"Mekansal uzaklık"* diyenlerin oranı 3 kişi ile %6,3; *"Kişisel isteksizlik"* diyenlerin oranı 3 kişi ile %6,3; *"Çocuk yüzünden"* diyenlerin oranı 2 kişi ile %4.2; *"Engelim yüzünden"* diyenlerin oranı 2 kişi ile %4.2; *"Eşim izin vermiyor"* diyen 1 kişi ile %2.1; "*Aktiviteler hakkında bilgi yok*" diyen 1 kişi ile %2.1'dir. Kültürel ve sosyal aktivitelere katılmama nedenlerinin başında 8 kişi %16.7 ile "Maddi İmkansızlık" gelmektedir.

Not: Kültürel ve sosyal aktivitelere katılan 20 katılımcı frekans dağılımına göre sırasıyla Gezi, Sinema/Tiyatro, Konser, Dikiş Kursu, Yemek Kursu, Bilgisayar Kursu, Spor, Tıbbi Sekreterlik Kursu gibi faaliyetlerde bulunmaktadırlar.

Grafik 21: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırmasına katılan fiziksel engelli katılımcıların dışarı çıkma sıklıklarına göre dağılım

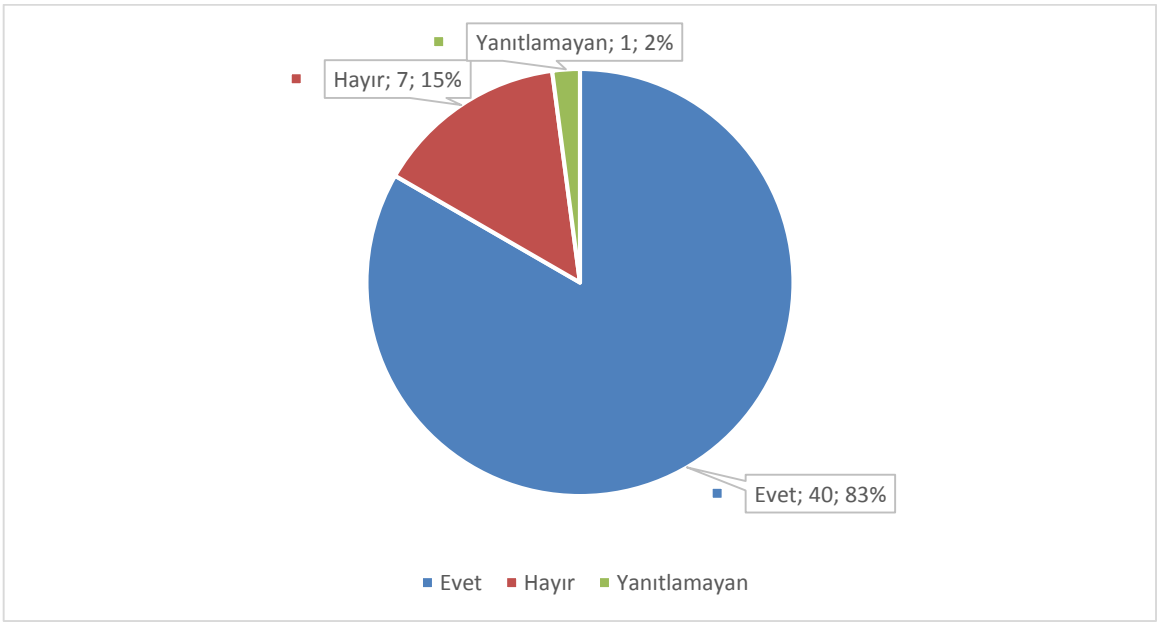
Grafik 21'e baktığımızda fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentileri araştırmasında katılımcıların dışarı çıkma sıklıklarına ilişkin veriler incelenmiştir. Bu verilere göre "*Her gün"* çıkanların oranı 21 kişi ile %43.8; *"İki günde bir*" çıkanların oranı 8 kişi ile %16.7; "*Haftada bir kez"* çıkanların oranı 10 kişi ile %20.8; *"Ayda bir kez"* çıkanların oranı 4 kişi ile %8.3, "*Hiç çıkmam*" diyen 1 kişi ile %2.1; *"Hava güneşli olduğunda çıkarım*" diyenlerin oranı 2 kişi ile %4.2; "*Üç ayda bir kez*" diyen 1 kişi ile% 2.1; "*Altı ayda bir kez*" diyen 1 kişi ile% 2.1'dir. Toplam 48 kişi değerlendirmeye katılmıştır. Dışarı çıkan 47 kişiye dışarı çıktıkları zaman çevresel sıkıntı yaşayıp yaşamadıkları sorulmuş ve 42 kişi (%87,5) sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Engelli katılımcıların dışarı çıktıkları zaman hangi çevresel sıkıntıları yaşadıklarına ilişkin sorulara ankette yer verilmiştir. Ankette çevresel sıkıntı yaşadığını söyleyerek Evet diyen 42 kişinin verileri incelenmiştir. Bu verilere göre 1. öncelikli sorun olarak *"Engellilere yönelik yolların yetersizliği"* diyenlerin oranı 24 kişi ile %56.3; *"Kaldırımların yüksek olması"* diyen 1 kişi ile %2.1; *"Kaygan zeminlerin belirtilmemesi"* diyenlerin oranı 4 kişi ile %8.3; *"Otobüslerde öncelik tanınmaması"* diyenlerin oranı 5 kişi ile %10.4; *"Rampa olmaması*" diyenlerin oranı 3 kişi ile %6.3; *"Tırabzan olmaması*" diyen 1 kişi ile %2.1; "*Tuvaletlerin uygun olmaması"* diyen 1 kişi ile %2.1'dir. İkinci derece öncelikli çevresel sıkıntısını belirten 20 kişinin verileri incelenmiştir. *"Apartman, kamu binaları girişlerinin engellilere uygun olmaması"* diyenlerin oranı 4 kişi ile %8.3; *"Kaygan zeminlerin belirtilmemesi"* diyenlerin

oranı 5 kişi ile %10.4; *"Otobüslerde öncelik tanınmaması"* diyenlerin oranı 10 kişi ile %20.8; *"Tuvaletlerin uygun olmaması"* diyen 1 kişi ile %2.1'dir. 3. Öncelikli çevresel sıkıntısını belirten 14 kişinin verileri incelenmiş ve *"Apartman, kamu binaları girişlerinin engellilere uygun olmaması"* diyenlerin oranı 5 kişi ile %10.4; *"Kaygan zeminlerin belirtilmemesi"* diyenlerin oranı 2 kişi ile %4.2; *"Otobüslerde öncelik tanınmaması"* diyenlerin oranı 1 kişi ile %2.1; *"Rögar kapaklarının olmaması*" diyenlerin oranı 2 kişi ile %4.2; *"Tuvaletlerin uygun olmaması"* diyen 4 kişi ile %8.3'tür. Son olarak 4. öncelikli çevresel sıkıntısını belirten 11 kişinin verileri incelenmiştir. *"Kaygan zeminlerin belirtilmemesi"* diyenlerin oranı 3 kişi ile %6.3; *"Rampa olmaması*" diyenlerin oranı 2 kişi ile %4.2; *"Rögar kapaklarının olmaması"* diyenlerin oranı 1 kişi ile %2.1; *"Tuvaletlerin uygun olmaması"* diyen 5 kişi ile %10.4'tür.

Not: Fiziksel engelli kadınların dışarı çıktıklarında yaşadıkları 1. derecede sorun frekans dağılımı göz önüne alınarak "Engellilere yönelik yolların yetersizliği", 2. derecede sorun frekans dağılımı göz önüne alınarak "Otobüslerde öncelik tanınmaması", 3. derecede sorun frekans dağılımı göz önüne alınarak "apartman, kamu binaları girişlerinin engellilere uygun olmamasıdır ve 4. derecede sorun frekans dağılımı göz önüne alınarak "Tuvaletlerin uygun olmamasıdır".

Grafik 22'de Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan fiziksel engelli katılımcıların herhangi bir topluluğun içindeyken sıkıntı yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin dağılım sunulmuştur.

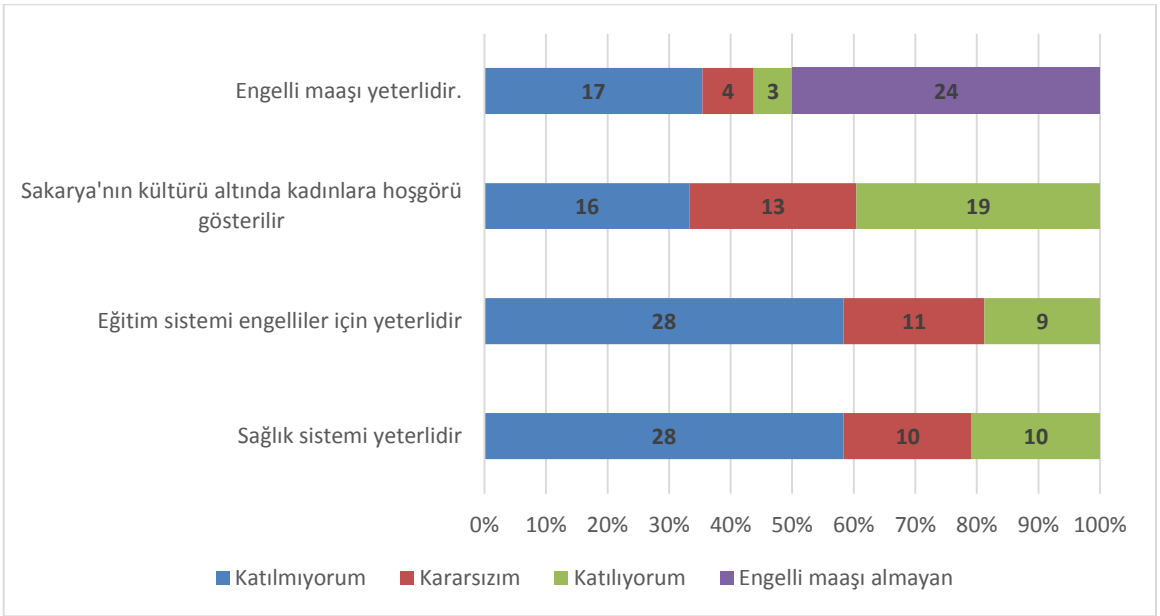
Grafik 22: Fiziksel engelli katılımcıların herhangi bir topluluğun içindeyken sıkıntı yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin dağılım

Herhangi bir topluluğun içindeyken sıkıntı yaşadığını söyleyerek **Evet** diyenlerin oranı 40 kişiyle %83.3; sıkıntı yaşamayarak **Hayır** diyenlerin oranı ise 7 kişi ile %14.6'dır. Kayıp veri olarak 1 kişi soruyu cevaplamamıştır. Toplam 47 kişi değerlendirmeye katılmıştır. Sıkıntı yaşadığını belirten 40 katılımcının verileri incelenmiştir. Katılımcıların 1. derece önem verdikleri sıkıntılarından *"Engelimden faydalanmak istemeleri"* diyen 1 kişi ile %2.1; *"İletişim problemi"* diyenlerin oranı 8 kişi ile %16.7; *"İnsanların acıma duygusu ile yaklaşması"* diyenlerin oranı 14 kişi ile %29.2; "*Uzun süreli bakışlar*" diyenlerin oranı 17 kişi ile %35.4'tür. İkinci en önemli sıkıntısını belirten toplam 11 kişinin verileri incelediğinde "*Engelimden faydalanmak istemeleri*" diyen 1 kişi ile %2.1; *"İletişim problemi"* diyenlerin oranı 1 kişi ile %2.1; *"İnsanların acıma duygusu ile yaklaşması"* diyenlerin oranı 7 kişi ile %14.6; *"Taciz korkusu*" diyenlerin oranı 1 kişi ile %2.1; "*Toplum tarafından beğenilmeme korkusu"* diyenlerin oranı 1 kişi ile %2.1'dir. Üçüncü en önemli sıkıntısını belirten toplam 6 kişinin verileri incelenmiştir. "*Engelimden faydalanmak istemeleri*" diyen 1 kişi ile %2.1; *"İletişim problemi"* diyenlerin oranı 2 kişi ile %4.2; *"Taciz korkusu*" diyenlerin oranı 1 kişi ile %2.1; "*Toplum tarafından beğenilmeme korkusu"* diyenlerin oranı 2 kişi ile %4.2'dir.

Not: Fiziksel engelli kadınların herhangi bir topluluğun içindeyken yaşadıkları problemlerden birincisi frekans dağılımına göre; "İnsanların acıma duygusu ile yaklaşması", ikincisi frekans dağılımına göre "Uzun süreli bakışlar", üçüncüsü "İletişim problemidir".

Grafik 23: Fiziksel engelli katılımcıların sağlık, eğitim sitemi ile Sakarya'nın kültürü altında kadınlara hoşgörü gösterilmesi ve engelli maaşının yeterliliği üzerine görüşlerinin dağılımı

Grafik 23'e baktığımızda katılımcıların sağlık sistemini yeterli bulup bulmadıklarına ilişkin veriler incelenmiştir. Bu verilere göre sağlık sistemini yeterli bulmayarak **"Katılmıyorum**" diyenlerin oranı 28 kişi ile %58.3, **"Kararsızım"** diyenlerin oranı 10 kişi ile %20.8; sağlık sistemini yeterli bulup "**Katılıyorum"** diyenlerin oranı 10 kişi ile %20.8'dir. Katılımcıların eğitim sistemini engelliler için yeterli bulup bulmadıklarına bulmadıklarına ilişkin veriler incelendiğinde eğitim sistemini yeterli bulmayarak **"Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 28 kişi ile %58.3, **"Kararsızım**" diyenlerin oranı 11 kişi ile %22.9; eğitim sistemini yeterli bulup **"Katılıyorum**" diyenlerin oranı 9 kişi ile %18.8'dir. Katılımcıların Sakarya'nın kültürü altında kadınlara karşı hoşgörü olup olmadığına ilişkin veriler incelenmiştir. Bu verilere göre "hoşgörü yoktur" diyerek **"Katılmıyorum"** diyenlerin oranı 16 kişi ile %33.3, **"Kararsızım"** diyenlerin oranı 13 kişi ile %27.1; "Hoşgörü vardır" diyerek **"Katılıyorum"** diyenlerin oranı 19 kişi ile %39.6'dır. Son olarak engelli maaşlarının yetip yetmediğine ilişkin veriler incelendiğinde ise 24 kişi engelli maaşı aldığı görülmektedir. Bu verilere göre engelli maaşının yetmediğini belirterek **"Katılmıyorum**" diyenlerin oranı 17 kişi ile %35.4, **"Kararsızım"** diyenlerin oranı 4 kişi ile %8.3; engelli maaşının yettiğini belirterek **"Katılıyorum"** diyenlerin oranı 3 kişi ile %6.3'dür. Toplam 24 kişi değerlendirmeye katılmıştır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Araştırmanın ikinci bölümü olan yöntem kısmında araştırmanın kısıtlılıklarından bahsedilmiştir. Tesadüfî seçilmiş 48 kişi içinde 18- 46 yaş arasından ortopedik engelli kişilerin sayıca çokluğu araştırma sonuçlarını etkilemiştir. Araştırma bulgularına bu kısıtlılık göz önüne alınarak bakılması gerekmektedir.

Sakarya'da fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılım ve beklentilerinin belirlenmesi araştırmasında;

- İlçelere göre katılım dağılımına baktığımız zaman katılım oranının Adapazarı Merkez'de yoğunlaştığı görülmektedir. Adapazarı Merkez'i takip eden ve katılımın 4 kişiyle ikinci yoğun olduğu ilçe Serdivan'dır.
- Mahallelere göre katılım incelendiğinde birçok mahallenin isminin depremden sonra değişmiş olduğunu gördük. (Ekler bölümünde fotoğrafla örneklendirilecektir). En çok katılım Başköprü, Güneşler, Karaman, Karasu, Korucuk mahallelerinden olmuştur. Mahalle bazında sağlıklı veriler için ikametgâh adres bilgilerinin güncellenmesi gerekmektedir.
- Yaş bakımından katılımcılar 18- 46 yaş arasında geniş bir dağılım ağı göstermiştir.
- Evli olan engelli sayısının %50 oranıyla bekâr engelli sayısına göre fazladır.
- Araştırmaya katılan katılımcıların %52 si çocuk sahibi %48 ise çocuk sahibi değildir. Çocuk sayısı 1 ve 2 olan katılımcıların oranının yüksek olduğu görülmüştür. 3 ve 4 çocuk sahibi olanların oranı düşüktür.
- Aylık gelir olarak kadınların kendilerine ait gelirleri 250- 499 TL arasındadır. Bu oranda engelli maaşı alan katılımcıların verdiği yanıtlar etkili olmuştur. Hiç geliri olmayanlar ise 13 kişi ile büyük bir oranı %27'yi temsil etmektedir.
- Fiziksel engelli kadın katılımcıların eğitim düzeyleri incelendiğinde en yüksek oranın ilkokul, ortaokul, lise, eğitim almamış kişiler ve en düşük katılımın ön lisans ve lisans olduğu görülmüştür.
- Engel durumu sonradan ortaya çıkan katılımcıların oranı, doğuştan engelli olanlara göre daha yüksektir.
- Engel türleri içinde en yüksek oran ortopedik, hemen arkasından görme engelli kişiler gelmektedir. Konuşma, işitme ve çoklu engelliliğin oranları düşüktür.

- Katılımcıların engel yüzdesi geniş bir dağılım göstermiştir. Engel yüzdesi %40 olan katılımcılar çoğunluktadır.
- Katılımcıların ailelerinde başka engelli olup olmadığına ilişkin soruya Hayır diyenlerin oranı daha fazladır. Ailesinde başka engelli olup olmadığına evet diyenler içinde "kardeş" cevabı yoğunluktadır.
- Katılımcıların %85'i evde bakım hizmeti almamaktadır.
- Katılımcıların engelli oldukları için kendilerini şanssız görme oranları yüksektir.
- Katılımcıların %68'i kimsenin yardımı olmadan gündelik ihtiyaçlarını karşılamaktadır.
- Katılımcıların günlük ihtiyaçlarını karşılayamama problemleri içinde en yüksek oranı oluşturan etmenler şunlardır: kaldırımlar, toplu taşıma araçlarına binmekteki zorluk, engelli tuvaletlerine girememek. Mekânsal tasarımların (dış çevre) engellilerin engelli kadınların yaşamlarını zorlaştırdığı görülmektedir.
- Araştırmada katılımcıların sosyal çevre kurmakta zorluk çekmedikleri görülmektedir. Sosyal çevre kurmakta sorun yaşamayan katılımcıların oranı %66'dır.
- Katılımcıların istihdamını ailelerinin %79 oranla desteklediğini görmekteyiz.
- Katılımcıların ailelerinin, katılımcıların bağımsızlıkları önünde bir engel oluşturmadıklarına ilişkin kanaatleri yüksektir.
- Katılımcıların aileleriyle rahat iletişim kurduklarına ilişkin oran fazladır.
- Katılımcılar, büyük oranda engellerinin aileleri için sorun olmadığını söylemiştir.
- Araştırmada engelli maaşı alan ve almayan kişilerin oranları aynıdır. %50 engelli maaşı alan ve %50 engelli maaşı almayanlardır.
- Katılımcılardan engelli maaşı alan kişiler %41 oranında, engelli maaşlarının yetmediğini düşünmektedir.
- Araştırmaya katılan kişilerin İşkur'a kayıtlılık oranı, kayıtlı olmayanlara göre fazladır.
- Fiziksel engelli kadın katılımcıların %77'si herhangi bir işte çalışmamaktadır. İşkur'a kayıtlılık oranı yüksek olduğu halde istihdam oranı azdır.
- Katılımcıların çalışmama nedenlerinin başında en yüksek oranda engellerine uygun iş bulamamaları gelmektedir.

- Çalışma şekli içinde en yüksek oran tam zamanlı çalışma şeklidir. Diğer çalışma şekilleri düşüktür.
- Hem engelli hem kadın olmanın iş bulmada sorun yarattığını söyleyen kişilerin oranı yüksektir.
- Hem engelli hem kadın olmanın iş ararken yarattığı zorluklar içinde en yüksek oran engele uygun işin olmaması gelmektedir. İkinci sırada en yüksek oran ise işverenin kişinin engeline rağmen her işi yaptırmak istemesi cevabıdır. Kişinin engeline uygun istihdam alanları yaratılmalıdır.
- Katılımcılar %56 oranında engelli istihdamına yönelik çalışmaları başarılı bulmamaktadır.
- İstihdam oranı az olduğu için istihdama yönelik çalışmaları başarılı bulmayan kişi sayısı fazladır.
- Katılımcılar, fiziksel engelli kadınlar için en uygun iş sektörünün Çağrı Merkezi olduğunu belirtmişlerdir. Bu oranda, işitme ve konuşma engellilerinin sayıca düşüklüğü göz önünde bulundurulmalıdır.
- Hiç Katılmıyorum ve Katılmıyorum diyen kişilerin yığmalı frekanslarına bakıldığında %56 ile evler engellilere uygun tasarlanmıyor görüşü yaygındır.
- Hiç Katılmıyorum ve Katılmıyorum diyen kişilerin yığmalı frekanslarına bakıldığında %81 ile işyerlerinin mekânsal olarak engelli kişileri sınırlandırdığı belirtilmektedir.
- Katılımcılar yüksek sayıda asansörleri rahatlıkla kullandıklarını belirtmişlerdir.
- Katılımcılar, yığmalı frekans verilerine göre %60 oranında yolların engellilere uygun olmadığını düşünmektedir.
- Katılımcılar, yığmalı frekans verilerine göre %73 oranında taşıtların engellilere ayrılan park yerlerine saygılı olmadıkları görüşündedir.
- Katılımcılar yığmalı frekans verilerine göre %56 oranında okul içlerinin engellilere uygun tasarlanmadığı görüşündedir.
- Katılımcılar postane, ibadethane, adliye, hastane gibi kurumlara büyük oranda rahat ulaştıklarını belirtmişlerdir. (Bu oranda anketin yoğunluğunun Adapazarı Merkez de yapıldığı dikkate alınmalıdır).
- Katılımcılar, yığmalı frekans verilerine göre %57 oranında trafik ışıklarında görme engellilere yönelik ses sistemi olduğu görüşüne katılmamaktadır.

- Katılımcılar, yığmalı frekans verilerine göre %53 oranında teknolojik ürünlerin engellilere yönelik kullanımının yaygınlaştığı görüşüne katılmamaktadır. Katılımcıların verdiği bilgiler göz önüne alınarak engellilerin hayatını kolaylaştırıcı unsurlardan biri olan teknolojinin daha fazla gündelik hayatın içine girmesi gerektiği yorumunda bulunabiliriz.
- Katılımcılar dikkate değer bir oranda alışveriş merkezlerinde hareket kabiliyetlerinin kısıtlanmadığını söylemektedir.
- Katılımcılar, yığmalı frekans verilerine göre %66 oranında toplu taşıma araçlarının eksiksiz hizmet sağladığı görüşüne karşı çıkmaktadır. Toplu taşıma araçlarıyla ilgili memnuniyet düzeyinin düşüklüğü oldukça yüksektir.
- Katılımcılar, yığmalı frekans verilerine göre %68 oranında sokakları güvenli bulmamaktadır.
- Katılımcılar, dernek, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimlerin fiziksel engelliler adına çalışmalar yaptıklarına, katkı sağladıklarına büyük oranda inanmamaktadır. Bunun nedenini %29 oranında engellilerin asıl sorunlarına değinmemeleri (istihdam, sağlık, sosyal) oluşturmaktadır.
- Katılımcılar, %81 oranında bir dernek ya da herhangi bir kuruluşa üye olmadıklarını belirtmişlerdir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu bilgisayar kullanabilmektedir. Ağırlıklı olarak tek bir siteyi takip etmekten uzaktırlar.
- Katılımcılar %72 oranında dilek ve şikâyetlerini ilgili makamlara ulaştırmakta güçlük çekmediklerini belirtmişlerdir.
- Katılımcılar, anayasal haklarının büyük oranda kendilerine yararlı olmadığını düşünmektedir. Katılımcılarla yapılan yüz yüze ve telefonla yapılan anketlerde anayasal haklarıyla ilgili bilgi sahibi olmadıkları düşünülerek istihdam (engelli kotası) ile ilgili bilgi verilmiştir. Yüz yüze ve telefonla yapılan anketlerde büyük oranda engellilik hakları ile ilgili bilgi edinmenin zorluğundan bahsetmişlerdir.
- Kültürel ve sosyal aktivitelere katılan 20 katılımcı frekans dağılımına göre sırasıyla Gezi, Sinema/Tiyatro, Konser, Dikiş Kursu, Yemek Kursu, Bilgisayar Kursu, Spor, Tıbbi Sekreterlik Kursu gibi faaliyetlerde bulunmaktadır.
- Katılımcılar, sosyal aktivitelere katılmama nedenlerinin büyük oranda maddi imkânsızlık olduğunu belirtmiştir. Verilere bakarak eğer maddi sorunlar ortadan

kalkarsa engellilerin sosyal aktivitelere katılacağı ortaya çıkmıştır. Sosyal aktiviteleri önemsemektedirler.

- Katılımcılar %43 oranında her gün dışarı çıkmaktadır.
- Katılımcılar büyük oranda, dışarı çıktıklarında çevresel sıkıntılarla karşılaştıklarını belirtmiştir. Dikkat çeken en büyük sorun ise engellilere yönelik yolların yetersizliğidir.
- Katılımcılar topluluk içindeyken %83 oranında sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Sorunlardan en önemli iki tanesi: insanların acıma duygusu ile yaklaşması ve uzun süreli bakışlardır.
- Katılımcılar, %58 oranında sağlık sistemini yeterli bulmamaktadır.
- Katılımcılar, %58 oranında eğitim sistemini yeterli bulmamaktadır.
- Katılımcılar, Sakarya'nın kültürü altında engelli kadınlara karşı hoşgörü olduğuna büyük ölçüde katılmaktadır.
- Katılımcılar, yığmalı frekans dikkate alındığında %70 oranında engelli maaşlarının ihtiyaçlarına cevap vermediği görüşündedir.

4.2. Öneriler ve Hipotezlerin Geçerliliği

Bulgularımız göz önüne alındığında;

- "Sakarya'daki fiziksel engelli kadınların "engelleri" kent yaşamına katılmalarının önünde sorun teşkil etmez", hipotezimiz geçerliliğini yitirmiştir.
- "Sakarya'daki kent yaşamı her alanda fiziksel engelli kadınlar için "pozitif ayrımcılık" uygular", hipotezimiz geçerliliğini yitirmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

1. Engellilik oranıyla, alınan maaşları incelendiğinde, engellilik oranı yüksek olduğu halde engelli maaşı almayan fiziksel engelli kadınların olduğunu görülmüştür. Bu durumda olan fiziksel engelli kadınların neden maaş almadıklarına dair araştırmalar yapılmalıdır.
2. İŞKUR'a kayıt olduğu halde işsiz olan kadınların durumuna ilişkin istihdam politikaları belirlenmelidir.
3. Ailelerinde kendilerinden başka engelli olduğunu söyleyen; ama bize sunulan bilgilerde yer almayan kişilerin engellilik durumlarının, nüfus bilgilerinin kayıt altına alınması gerekmektedir.

4. Sadece engelliler için ücretsiz kurslar, sosyal aktiviteler yaygınlaştırılmalı ve kitle iletişim araçlarıyla duyurusu yapılmalıdır. Ayrıca araştırmamızda çevresel faktörlerin fiziksel engelli kadınların kent yaşamına katılımlarını büyük oranda engellediğini görüldüğünden, bu aktivitelere katılım için özel servis hizmeti sağlanabilir.
5. Yapılan saha çalışmasında fiziksel engelli kadınların "çocukları yüzünden" istihdama katılamama oranları yüksektir. Fiziksel engelli kadınlar için ücretsiz kreş hizmeti sunulabilirse kadınların istihdama katılma oranları artabilir.
6. "Evde bakım hizmetinden haberim yok" diyen katılımcıların, yasal hakları konusunda bilgilendirme yapılması gerekmektedir.
7. Fiziksel engelli kadınların çoğunun araştırmamızda bilgisayar kullanabildiğini öğrendik. Bu bilgi kullanılarak kadınlar için yeni iş, istihdam olanakları yaratılabilir.
8. Katılımcıların "Sizce kadın engellilerin istihdam alanında sorunlarının çözümü için özel/kamu/vakıf gibi kurumlar neler yapmalıdır?" açık uçlu sorusuna verdikleri yanıtlar:

   "*Devlet bütçe ayırmalıdır. Engelliler için iş ve okuma imkanı yaratılmalıdır"*
   "Eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır"
   "Kurslar çoğaltılmalı"
   "Eşim ve kendim için iş imkanı ve iyi bir gelir sağlanmalıdır"
   "Araştırma ve takip sistemleri oluşturmalı ve görevlerini yerine getirmeliler"
   "İş olanakları sağlamalılar"
   "Kadın hakları ve engelli yaşamı için destek kampanyalarının artmasını isterim"
   "İnsanlar engelli kişileri anlamıyor. Engelliler iş bulamıyor. Ayrımcılığa çözüm bulunmalı"
   "Engellilerle tanışmalı ve ne gibi hizmetler sunduklarını aktarmalılar"
   "Hizmetler artmalı ve bu hizmetlerden haberdar olmalıyız"
   "Öncelikle engellileri dinlemeleri gerekiyor"
   "Özellikle kadınlar için iş ortamı yaratmalıdırlar"
   "Enellilerle birebir görüşülerek çözüm üretilmelidir"
   "İnsanların engellilere karşı hoşgörülü yaklaşmaları için çalışmalar yapılmalı"
   "Kurumlar insanları engelliler konusunda bilinçlendirmeli"
   "Engellilere verilen hakların engelliler lehine yerine getirilmesi"

"Engelliler için özel araçlar tahsis edilmelidir. Engelli olmayan insanların bilinçlendirilmesi gerekmektedir"

"Ücretsiz kurslar açılmalıdır"

"Evlerin temizliği için ücretsiz yardım yapılmalı. Ulaşım sorunları çözülmeli ve engellilere uygun işler sağlanmalıdır"

"Engellilerle birebir görüşülerek çözüm üretilmelidir. Hoşgörü ve maneviyata önem vermelidirler"

"Devlet engellilerin ilaç parasını karşılamalıdır"

"Engellilere manevi anlamda destek sağlanmalıdır"

"Kırsaldaki insanların aileleri bilinçlendirilmeli"

"İşsizlik ve eğitim alanında çözüm üretilmelidir"

"Engellilere yönelik faaliyetler hazırlayarak bizleri biraraya toplamaları gerekir"

"İşyerlerinde engelliler için santral birimleri artmalıdır"

TABLOLAR

Tablo 1: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırmasına katılan kadınların ilçelere göre dağılımı 15
Tablo 2: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırmasına katılan kadınların mahallerlere göre dağılımı 16
Tablo 3:Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların eğitim durumuna göre dağılımı 19
Tablo 4: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan fiziksel engelli katılımcıların çalışmama nedenlerine göre dağılımı 27

GRAFİKLER

Grafik 1: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların yaş dağılımı 17
Grafik 2: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların medeni durumları 18
Grafik 3: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların gelir gruplarına göre dağılımı 19
Grafik 4: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların engel durumunun doğuştan olup olmadığına göre dağılımı 20
Grafik 5: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların engel durumunun türüne ve engelin doğuştan olup olmamasına göre dağılımı 21
Grafik 6: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırmasına katılan kadınların engellilik yüzdesine göre dağılımı 21
Grafik 7: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların ailelerindeki diğer engelli fertlerin kimler olduğuna ilişkin dağılım 22
Grafik 8: Katılımcılarının engelinin kendileri tarafından nasıl algılandığına ilişkin "Engeleniz sizi dğerlerine göre şanssız yapar mı?" sorusuna verlen yanıtların dağılımı 23
Grafik 9: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların başkasının yardımı olmadan günlük ihtiyaçlarını karşılayamayan katılımcıların karşılaştıkları problemlerin önem derecesine göre dağılımı (1. Derece) 24
Grafik 10: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların başkasının yardımı olmadan günlük ihtiyaçlarını karşılayamayan katılımcıların karşılaştıkları problemlerin önem derecesine göre dağılımı (2. Derece) 25
Grafik 11: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırması'na katılan kadınların sosyal çevre kurmakta güçlük çekip çekmediklerine ilişkin dağılım 26
Grafik 12: Fiziksel engelli katılımcıların kadın ve engelli olma durumlarının iş bulma süreçlerini nasıl etkilediği ne gibi sorunlar yaşadıklarına ilişkin dağılım 29
Grafik 13: fiziksel engelli istihdamına yönelik çalışmaları başarılı bulup bulmadıklarına ilişkin dağılım ve başırılı bulunmama nedenleri 30
Grafik 14: Fiziksel engelli katılımcıların "sizce engelli kadınlar hangi alanda istihdam etmelidir?" sorusuna ilişkin yanıtların dağılımı 31
Grafik 15: Engellilerin fiziki ve sosyal donatılar ile ilgili düşünceleri 32
Grafik 16: Fiziksel engelli katılımcılar açısından yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve derneklerin üzerine düşen görevleri yerine getirip getirmediğine ilişkin dağılım 35
Grafik 17: Fiziksel engelli katılımcıların üyesi oldukları dernek ya da kuruluş olup olmadığına ilişkin dağılım 36
Grafik 18: Fiziksel engelli katılımcıların internet üzerinden takip ettikleri sitelere ilişkin dağılım 37
Grafik 19: Katılımcıların dilek ve şikayetlerini ilgili makamlara ulaştırma dağılımı 38
Grafik 20: Fiziksel engelli kadınların kültürel ve sosyal aktivitelere katılma nedenleri 39
Grafik 21: Fiziksel Engelli Kadınların Kent Yaşamına Katılım ve Beklentileri Araştırmasına katılan fiziksel engelli katılımcıların dışarı çıkma sıklıklarına göre dağılım 40
Grafik 22: Fiziksel engelli katılımcıların herhangi bir topluluğun içindeyken sıkıntı yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin dağılım 41

Grafik 23: Fiziksel engelli katılımcıların sağlık, eğitim sitemi ile Sakarya'nın kültürü altında kadınlara hoşgörü gösterilmesi ve engelli maaşının yeterliliği üzerine görüşlerinin dağılımı..... 42

KAYNAKÇA

Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi, http://www.eyh.gov.tr/upload/Node/8137/files/bm_engellihaklarisozlesmesi.pdf. (01.02.2014)

DİE ve Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, "2002 Özürlüler Araştırması", http://www.eyh.gov.tr/tr/8240/Turkiye-Ozurluler-Arastirmasi-2002. (25.01.2014)

Engelliler Kanunu,2005. http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5378.pdf. (30.01.2014)

Koca, Canan. "Dünya Engelliler Vakfı Engelsiz Şehir Planlama Bilgilendirme Raporu", İstanbul, 2010. ss. 11-13. http://www.devturkiye.org/Projeler/Engelsiz-Sehir-Planlamasi/Engelsiz-Sehir-Tasarim-Raporu/. (31.01.2014)

Özgökçeler, Serhat ve Alper, Yusuf. "Özürlüler Kanunu'nun Sosyal Model Açısından Değerlendirilmesi", *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 33-44

TÜİK, "Özürlülerin Sorun ve Beklentileri Araştırması", 2010. http://www.tuik.gov.tr/Kitap.do?metod=KitapDetay&KT_ID=1&KITAP_ID=244 (30.01.2014)

Tufan, İsmail. "Engelli mi Özürlü mü?". *Radikal.*(03.09.2006). http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=r2&haberno=6208. (28.01.1024)

EK

EK: Anket

EK: Anket			
Anket Tarihi	Başlama Saati	Bitiş Saati	Anket No
……/……/2014	……/……..	……/……..	

S.1. Adınız Soyadınız:

S.2. Yaşınız: .....

S.3. S.3 Cinsiyetiniz: **a.** ( ) Kadın **b.** ( )Erkek (ANKETİ BİTİRİNİZ)

S.4. İkamet edilen ilçe:……

S.5. İkamet ettiği mahalle:……

S.6. Medeni Durumunuz:

a. Evli **b**. Bekâr **c**. Boşanmış **d.** Evliyim ama ayrı yaşıyoruz **e.** Dul

S.7. Çocuğunuz var mı?

a. Evet, kaç çocuğunuz var? **b. Hayır**

1). 1 **2)**. 2 **3)** 3 **4)** 4 **5)** 5 **6)** Diğer……..

S.8. Aylık Geliriniz:

a. 250-499 TL **c.** 750-999 TL **e.** 1250-1499 TL

b. 500-749 TL **d.** 1000-1249 TL **f.** 1500 ve üstü

S.9. Eğitim Durumunuz

a. İlkokul **c**.Lise **e**.Lisans **g**. Diğer……..

b. Ortaokul **d.**Ön lisans **f.**Yüksek lisans

S.10. Engeliniz doğuştan mıdır?

a. Evet **b**. Hayır

S.11. Fiziksel engelinizin türü nedir?

a. Yürüme engellilik **e**. Konuşma

b. İşitsel engellilik **f.** Çoklu engellilik(belirtiniz)……..

c. Ortopedik engellilik **g**. Diğer……

d. Görme engelilik

S.12. Fiziksel engeliniz yüzde kaçtır? %.....

S.13. Ailenizde engelli başka kimse var mıdır?

a. Evet, **b. Hayır**

1) Eş **2)** Çocuk **3)** Anne **4)** Baba **5)** Diğer……..

S.14. Evde bakım hizmeti alıyor musunuz?

a. Evet **b.** Hayır

S.15. Engeliniz sizi diğerlerine göre şanssız yapar mı?

a. Evet **b.** Hayır

S.16. Başkasının yardımı olmadan günlük ihtiyaçlarınızı giderebiliyor musunuz?

a. Evet(SORU 18'E GEÇİNİZ) **b.** Hayır

S.17. Ne tür zorluklarla karşılaşıyorsunuz?(Bu soru için birden fazla şık işaretleyebilirsiniz.)

1) Başkasının yardımı olmadan yürürken kaldırımlar sorun yaratıyor.

2) Yardım almadan toplu taşıma araçlarına binmem zor.

3) Yardım almadan engelli tuvaletlerine giremiyorum.

4) Yardım almadan alışveriş yapamam.

5) Yardım almadan hastanede tedavi olmam zor.

6) Yardım almadan bankamatikten para çekemem.

7) Yardım almadan restoran menülerini okuyamam.

8) Diğer……

S.18. Sosyal çevre kurmakta güçlük çekiyor musunuz?

a. Evet **b.** Hayır (SORU 20'YE GEÇİNİZ)

S.19. Ne tür zorluklarla karşılaşıyorsunuz?

1) İnsanların engelli kimseye sadece "yardım" amaçlı yaklaşması

2) Engellilerin sadece engellilerle sosyalleşebileceği düşüncesi

3) İnsanların ayrımcı yaklaşımları (konuşmaktan, bir arada durmaktan kaçınmaları vs)

4) Sorgulayıcı bakışlar

5) Diğer……..

S.20. Ailenizin sizi sosyal hayata (üretime) katma derecesini belirtiniz.

	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
1- Ailem çalışmamı destekler.			
2- Ailem çalışmamı desteklemez.			
3- Ailem bağımsızlığımı kısıtlar.			
4- Ailemle rahat iletişim kuruyorum.			
5. Engelim ailem için hiç sorun olmadı			

S.21. Engelli maaşı alıyor musunuz?

a. Evet **b.** Hayır

S.22. Engelli maaşı size yetiyor mu?

a. Evet **b.** Hayır

S.23. **İşkur'a kayıtlı mısınız?**

a. Evet **b.** Hayır

S.24. Çalışıyor musunuz?

a. Evet (SORU 26'YA GEÇİNİZ) **b.** Hayır (SORU 25'E GEÇİNİZ)

S.25. **Çalışmama nedenleriniz nelerdir?**

a. Eğitimim yetersiz

b. Eğitimim yeterli ama iş ilanları az

c. Engelli maaşımın kesileceğinden korkuyorum

d. Engelli istihdam kotası, daha az engelli kişileri tercih ettiğinden iş bulamıyorum

e. İş başvurusu yapıyorum, ama geri dönüş olmuyor

f. İş bulmak için "tanıdık" gerektiği için iş bulamıyorum

g. Diğer……..

S.26. Çalışma şekliniz nasıldır?

a. Tam zamanlı **c.** Evde çalışma **e.** Diğer……..

b. Yarı zamanlı **d.** Dönemsel

S.27. Hem engelli hem de kadın olmak iş bulmanızda sorun yaratıyor mu/yarattı mı?

a. Evet **b.** Hayır (SORU 29'A GEÇİNİZ)

S.28. Nasıl sorunlar yaşadınız?

1) Düşük ücret

2) Engelli istihdam kotasının erkek engellileri tercih etmesi

3) İşverenin engelime rağmen her işi yapmamı istemesi

4) Diğer……..

S.29. Fiziksel engelli istihdamına yönelik çalışmaları başarılı buluyor musunuz?

a. Evet (SORU 31'E GEÇİNİZ) **b**. Hayır

S.30. Başarılı bulmama nedenleriniz nelerdir?

a. Düşük ücret **c.** Her işi yapabilir düşüncesi **d**. Diğer……..

b. "Angarya işler" yaptırılması **d.** İstihdam oranın az olması

S.31. Sizce engelli kadınlar hangi alanlarda istihdam etmelidir?

a. Çağrı merkezi **c**. Halkla ilişkiler **e.** Diğer……

b. İdari İşler **d.** Kurumsal İletişim

S.32. Engellilere yönelik çevre düzenlemeleri ve mimari değişikliklerin günlük hayattanız üzerindeki etkilerini, sizin yaklaşımınıza göre doğruluk ya da yanlışlık derecelerini belirtiniz.

	Hiç Katılmıyorm	Katılmıyorum	Kararsızım/ Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1-Evler engelliler düşünülerek tasarlanır.					
2-İşyerleri mekânsal olarak beni sınırlandırmaz					
3-Asansörleri rahatlıkla kullanırım					
4-Yollar engellilere uygundur, sıkıntı yaşamam					
5-Taşıtlar engellilere ayrılan park yerlerine saygılıdır.					
6-Okul içleri mekânsal olarak engellilere göre tasarlanmıştır.					
7-Postane/ Adliye/ İbadethane/ Hastane gibi kurumlara rahat ulaşırım					
8-Trafik ışıklarında görme engellilere uygun ses sistemi vardır.					
9-Teknolojik ürünlerin kamusal alanlarda engellilere yönelik kullanımı artmaktadır. (sesli sistemler vb.)					
10. Alışveriş merkezlerinde hareket kabiliyetim kısıtlanmaz.					
11. Toplu taşıma araçları engelliler için eksiksiz hizmet sağlar					
12. Sokakları güvenli buluyorum					

S.33. Fiziksel engelliler için yerel yönetimler, dernekler, sivil toplum kuruluşları üzerine düşen görevleri yerine getiriyorlar mı?

a. Evet (SORU 35'E GEÇİNİZ) **b**.Hayır

S.34. Sizce görevlerini yerine getirmeme nedenleri nelerdir?

1) Denetim eksikliği

2) Kaynak israfı

3) Koordinasyon eksikliği

2) Engellilerin asıl sorunlarına değinmemeleri (istihdam, sağlık, sosyal vb.)

3) Engelli yasal hakları ile ilgili bilgilendirmenin yetersiz olması

4) Diğer……..

S.35. Engelinizle ilgili üyesi olduğunuz bir dernek veya kuruluş var mıdır?

a. Evet, Hangileridir?

1) ……

2) ……

3) ……

b. Hayır

S.36. Bilgisayar kullanabiliyor musunuz?

a. Evet **b.** Hayır (S.38'E GEÇİNİZ)

S.37. Engelinizle ilgili internet üzerinden takip ettiğiniz platform ya da forumlar var mıdır?

a. Evet, Hangileridir? **b.** Hayır

1) ……

2) ……

S.38. Dilek ve şikâyetlerinizi ilgili makamlara ulaştırmada zorluk çekiyor musunuz?

a. Evet **b**.Hayır

S.39. Anayasal haklarınızın size yararlı olduğunu düşünüyor musunuz?

a. Evet **b**.Hayır

S.40. Kültürel/ sosyal aktivitelere katılıyor musunuz?

a. Evet, Hangileridir? **b.** Hayır

1) Gezi **3)** Konser **5)**Spor

2) Sinema/Tiyatro **4)** Kurs (yemek/bilgisayar/muhasebe/grafik vb.)

6)Diğer……..

S.41. Sosyal ya da kültürel aktivitelere katılmama nedenleriniz nelerdir?

1) Sinema/tiyatro/müze gibi yerlerin vezne, gişe camekânlarının yüksek olması

2) Görsel ve işitsel algıya yönelik düzenleme yetersizliği

3) İzli yol eksikliği (görme engelliler için)

4) Kursların paralı olması (yemek/bilgisayar/muhasebe/grafik vb.)

5) Tercüman olmaması (Konuşma ve işitme engelliler için)

6) Spor alanlarının engellilere uygun olarak tasarlanmaması

7) Kapıların engellilere uygun yapılmaması (çok dar olması)

8) Diğer……..

S.42. Ne sıklıkla dışarı çıkıyorsunuz?

a. Her gün **c.** Haftada bir kez **e.** Hiç çıkmam

b. İki günde bir kez **d.** Ayda bir kez **f.** Diğer……

S.43. Dışarı çıktığınız zaman hangi çevresel sıkıntılarla karşılaşıyorsunuz?

a. Engellilere yönelik yolların yetersizliği

b. Otobüslerde öncelik tanınmaması

c. Apartman, kamu binaları girişlerinin engellilere uygun olmaması

d. Tuvaletlerin uygun olmaması

e. Rampa olmaması

f. Tırabzan olmaması

g. Kaygan zeminlerin belirtilmemesi

h. Rögar kapaklarının olmaması

ı. Diğer ……..

S.44. Herhangi bir topluluğun içindeyken yaşadığınız sıkıntılar nelerdir?

a. Uzun süreli bakışlar

b. İnsanların acıma duygusu ile yaklaşması

c. Toplum tarafından beğenilmeme korkusu

d. Engelimden faydalanmak istemeleri

e. Taciz korkusu

f. İletişim problemi

g. Diğer ……..

S.45. Aşağıdaki ifadelere katılma derecenizi belirtiniz.

	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
1- Sağlık sistemini engelliler için yeterli buluyorum			
2-Eğitim sistemini engelliler için yeterli buluyorum			
3-Sakarya'nın kültürü altında engelli kadınlara karşı hoşgörü vardır			
4- Yapılan engelli yardımı ihtiyacımı karşılıyor			

S.46. Sizce kadın engellilerin istihdam alanında sorunlarının çözümü için özel/kamu/vakıf gibi kurumlar neler yapmalıdır?

……

……

……

……

……

……